

Innhold

Byrådens forord.....	4
1. Innledning.....	5
2. Status og resultat.....	6
2.1. Arna og Åsane.....	9
2.2. Bergenhus og Årstad.....	10
2.3. Fana og Ytrebygda.....	11
2.4. Fyllingsdalen og Laksevåg.....	12
2.5. Resultater.....	13
2.6. Nyere statistikk.....	13
2.6.1. SSB – Norsk kulturbarometer 2016.....	13
2.6.2. Andel aktive i Bergen.....	15
3. Premisser for amatørkulturplanen.....	15
3.1. Avgrensing og definisjoner.....	16
3.2. Statlig kulturpolitikk.....	16
3.3. Regional kulturpolitikk.....	17
3.4. Kommunal kulturpolitikk.....	18
3.5. Andre relevante planer og meldinger.....	20
4. Handlingsdel – mål og strategier.....	21
4.1. Strategier for å komme til målet:.....	22
5. Status og utfordringer for hovedfeltene.....	23
5.1. Kor.....	23
5.1.1. Utfordringer for korfeltet:.....	25
5.1.2. Tiltak:.....	26
5.2. Korps.....	26
5.2.1. Utfordringer på korpsfeltet:.....	29
5.2.2. Tiltak:.....	29

5.3.	<i>Øvrig musikk, herunder folkemusikk</i>	29
5.3.1.	Utfordringer på musikkfeltet:.....	31
5.3.2.	Tiltak:.....	32
5.4.	<i>Dans og teater</i>	32
5.4.1.	Utfordringer på dans- og teaterfeltet:.....	34
5.4.2.	Tiltak:.....	35
5.5.	<i>Frivillig kulturvern</i>	35
5.5.1.	Utfordringer for frivillig kulturvern:.....	37
5.5.2.	Tiltak:.....	37
5.6.	<i>Husflid og håndverk</i>	37
5.6.1.	Utfordringer for husflid- og håndverksfeltet:.....	39
5.6.2.	Tiltak:.....	39
5.7.	<i>Film/foto/bilde/gaming</i>	39
5.7.1.	Utfordringer innen film/foto/bilde/gaming:.....	41
5.7.2.	Tiltak:.....	41
5.8.	<i>Maling/tegning/tegneserier/graffiti og gatekunst</i>	41
5.8.1.	Utfordringer innen maling/tegning/tegneserier/graffiti og gatekunst:	43
5.8.2.	Tiltak:.....	43
6.	Studenter og seniorer i amatørkulturen	43
6.1.	<i>Studentkulturbyen Bergen</i>	44
6.1.1.	Utfordringer innen studentkulturen:.....	45
6.1.2.	Tiltak:.....	45
6.2.	<i>Seniorkultur</i>	45
6.2.1.	Utfordringer innen seniorkulturen:	46
6.2.2.	Tiltak:.....	46
7.	Felles utfordringer – Tiltak	47
7.1.	<i>Synlighet og markedsføring</i>	47

7.1.1.	Utfordringer innen synlighet og markedsføring:.....	48
7.1.2.	Tiltak:.....	48
7.2.	<i>Rekruttering, produksjonsmiljø og deltakelse</i>	49
7.2.1.	Utfordringer innenfor rekrutteringsområdet:.....	50
7.2.2.	Tiltak:.....	50
7.3.	<i>Lokaler - fremføringsarenaer, øvingslokaler og lager</i>	51
7.3.1.	Utfordringer innen feltet lokaler - fremføringsarenaer:.....	52
7.3.2.	Tiltak:.....	52
7.4.	<i>Talentutvikling</i>	53
7.4.1.	Utfordringer innen talentutvikling:.....	54
7.4.2.	Tiltak:.....	54
7.5.	<i>Digital / analog formidling</i>	55
7.5.1.	Utfordringer knyttet til digital / analog formidling:	55
7.5.2.	Tiltak:.....	55
7.6.	<i>Forskning og evaluering</i>	56
7.6.1.	Utfordringer innen forskning og evaluering:.....	56
7.6.2.	Tiltak:.....	56
8.	Budsjett- og økonomioversikt	57

Byrådens forord

Amatør kommer fra det greske amore – å elske, og er nært beslektet med lidenskap. Dette gjenspeiles i den glødende interessen og begeistring som amatørkulturlivet i Bergen legger til grunn for sin aktivitet.

Amatørkulturplanen for Bergen 2018 – 2027 er primært en fagplan som skal gi videre løft til amatørkulturfeltet på feltets egne premisser. Jeg har derfor i arbeidet med planen satset på bred medvirkning og dialog for at sluttproduktet skal være en plan som amatørkulturfeltet kan føle eierskap til.

Rulleringsprosessen av den forrige Amatørkulturplanen, «Amatørkulturlivet i Bergen 2008 – 2017» viser at amatørkulturen i Bergen er et stort og viktig politikkområde og en arena for vekst og utvikling for kulturbyen Bergen. Amatørkulturbyen Bergen har mange talenter under utvikling, og mange av disse møter vi igjen som profesjonelle kunstnere på ulike felt, ikke minst innenfor musikkjangeren.

Spørreundersøkelsen som ble gjennomført i 2016, innspillskonferansen i mars 2017 og etterfølgende workshops, viser at amatørkulturlivet i Bergen jevnt over innehar høy kompetanse og har ambisiøse mål for sitt arbeid. Som et resultat av det gode arbeidet i forrige planperiode, har deltakelsen i amatørkulturlivet økt med 41 %.

Bergen kommune ønsker fortsatt å gi amatørkulturen gode vilkår med virkemidler som gir forutsigbarhet, og som bidrar til langsiktig oppbygging av amatørkulturlivet som grunnlag for videre utvikling.

FN-sine bærekraftsmål legges til grunn for utredning og planarbeid i Bergen kommune, så også for amatørkulturplanen. Amatørkulturen angår alle aldersgrupper og mennesker fra alle samfunnslag. Demokratiprinsippet står sterkt innenfor amatørkulturfeltet, og det legges vekt på åpenhet, mangfold, likestilling og deltakelse fra alle.

Jeg håper planen vil gi de effekter som jeg ønsker for amatørkulturlivet og ser med forventning frem til de neste 10 årene.

Julie Andersland

Byråd for klima, kultur og næring

1. Innledning

En by med et spennende kunst og kulturliv, hvor det er godt tilrettelagt for bred deltakelse, blir en bedre, mer demokratisk, mer tolerant og mer interessant by å bo i. Byrådet ønsker å tilrettelegge for verdiskaping, også den verdiskapingen som ikke kan telles i kroner og øre, men som bidrar til å skape gode lokalmiljøer og velfungerende sosiale møteplasser. En god kulturby er en attraktiv by. En by hvor folk deltar i å utforme sin egen hverdag og sine egne omgivelser er et ideal. Det frivillige kulturlivet er en arena for deltakelse, samspill og opplevelser, som igjen er viktig for folks helse og trivsel. Gjennom engasjementet i det frivillige kulturlivet, er kulturen et av de stedene hvor samfunnet kommer tydeligst til syne som samfunn.

Den kvaliteten vil byrådet dyrke og styrke. Byrådet vil formulere en målsetning om at kultur skal spille en vesentlig rolle i det bergenske samfunnet.

Det er kulturen som styrer politikken og ikke omvendt. Det er byens innbyggere som selv skal bidra til å utforme sitt kulturtilbud og skape muligheter i sine lokalmiljø. Byrådets oppgave blir å sørge for at mulighetene og fasilitetene ligger til rette for det frivillige kulturlivet, slik at alle felt innen amatørkulturen kan vokse og utvikle seg.

Bergensere er stolte av sin identitet og egenart. Hva er det som utgjør vår identitet, hvor tar vi det fra og hvordan tar vi vare på denne identiteten i bymiljøene våre? I tillegg preges identiteten vår ofte av hvilke bydel vi er fra, enten det er fra Arna, Åsane, Sandviken, sentrum, Fyllingsdalen, Fana, Loddefjord eller andre deler. Når for eksempel musikerne i det som kalles «Loddefjordbølgen» ble spurt om hvorfor så mange fra den bydelen hadde lykkes de siste årene, så trakk de fram miljøet rundt ungdomshuset Elvetun, samt lokale ildsjeler i skole og nærmiljø. Dette viser hvor viktig det er å legge til rette for gode arenaer og møteplasser, men også hvor viktig det er at det er et engasjement rundt de kreative miljøene, blant foreldregrupper, lærere, naboer og andre.

Kulturuttrykk er en felles arena som mennesker kan samles om, uavhengig av alder, etnisitet, kjønn og sosial bakgrunn. Når man utøver musikk, dans eller annet sammen, vil språklige og kulturelle barrierer forsvinne. I amatørkulturen kan barn, unge, voksne og eldre samles om felles interesser og skape opplevelser sammen, enten man ønsker å bli et amatørkor på internasjonalt toppnivå, eller samles for å videreføre gamle håndverkstradisjoner. Bergen kommune skal være en by hvor det er rom for mangfold, hvor alle skal kunne finne rom for sine interesser, og hvor byens innbyggere som skapende borgere kan bidra til sammen å gjøre Bergen til den byen alle ønsker å bo i.

I følge ny statistikk utarbeidet av Norsk Musikkråd legges det ned rundt fem millioner timer i frivillig innsats i kulturlivet i løpet av ett år over hele landet. Da snakkes det ikke bare om timer til øving eller aktivitet, men også om timer til administrasjon, dugnad, drift og vedlikehold. Uten et frivillig engasjement og lokale ildsjeler hadde ikke amatørkulturen i Bergen stått så sterk som den står i dag. Men det er også utfordringer knyttet til å rekruttere folk til å ta på seg styreverv og administrative oppgaver. I tillegg ser man at måten mange velger å organisere seg på har endret seg. Der man før var fast medlem i et lag eller en organisasjon, er man i dag kanskje medlem i flere, eller man er ikke medlem i det hele tatt, men deltar sporadisk i kulturaktivitet ut fra varierende interesser og grad av engasjement. Byrådet vil derfor sørge for gode virkemidler som ivaretar behov for kompetanseoverføring og ressurser som kan komme flere lag og organisasjoner til gode.

Byrådet ønsker en god kulturpolitikk, også for amatørkulturfeltet. Ved å lage en plan for feltet basert på innspill fra hele bredden i amatørkulturfeltet, sikres en stabil, forutsigbar og relevant politikk. Å skulle lage politikk for kulturfeltet er krevende fordi kulturlivet har mange fasetter, og man vet ikke nødvendigvis hva målet med aktiviteten er. Derfor har byrådsavdelingen sammen med en rekke representanter fra amatørkulturlivet drøftet utfordringer, behov, hensiktsmessige innsatsområder og virkemidler. Derfor er denne amatørkulturplanen for perioden 2018-2027 en plan som byrådet forventer skal tjene kulturlivet på aller beste måte.

2. Status og resultat

Bergen har et stort og aktivt amatørkulturliv og den totale mengden arbeidstimer i form av frivillig innsats som legges ned, både som utøvere og i administrativt og produksjonsteknisk arbeid, utgjør flere hundre årsverk per år. Amatørene i Bergen har høy kompetanse innen produksjon og teknikk, og flere av utøverne holder et svært høyt nivå. Innen korps- og korsjangeren er det flere aktører som hevder seg på høyeste nivå både nasjonalt og internasjonalt. Det er også et utstrakt samarbeid mellom amatørerne og de profesjonelle aktørene i byen. Blant annet er det mange studenter som har jobbet som frivillige innen både amatørkulturlivet og det profesjonelle kulturlivet i løpet av studietiden som går over i faste stillinger i kulturlivet etter endte studier. Samtidig er også mange av byens faste ensembler åpne for å samarbeide med amatørerne, og de store kulturarenaene er også nesten uten unntak åpne for utøvere på alle nivåer. Dette bidrar til et rikt og spennende kulturliv som inviterer til deltakelse og engasjement.

Målet i 2008 var at Bergen skulle være Norges mest aktive amatørkulturby innen 2017. For å kunne tallfeste denne målsetningen var det et uttalt delmål at man innen 2017 skulle ha 20 % flere aktive i amatørkulturlivet. I 2006 gjennomførte kommunen en kartlegging av frivillige lag og organisasjoner som hadde kulturformål som sin hovedaktivitet. Den gang fant man at 21 421 bergensere var aktive i amatørkulturlivet fordelt på 715 organisasjoner. I 2016 ble det gjennomført en tilsvarende kartlegging for å finne ut hvordan måloppnåelsen lå an i forhold til målsetningen i amatørkulturplanen. Det viste seg at antallet aktive hadde økt med 41 % på de ti årene som hadde gått, til 30 274 aktive medlemmer i 673 organisasjoner.

Antall innbyggere i Bergen kommune per 1.1.2016 (Kilde: ssb.no)

0-24 år	25-34 år	35-44 år	45-69 år	70-79 år	80+ år	Totalt
85367	45818	38615	78143	16854	11485	276282

Antall aktive, alder og kjønn

Fordeling alder	Antall	i %	Kvinner	i %	Menn	i %
0-12	4761	26	3300	11 %	1461	5 %
13-25	4405	15	2521	8 %	1884	6 %
26-45	4739	9	2324	8 %	2415	8 %
46-60	6121	18	3178	10 %	2943	10 %
61-70	5966	17	2968	10 %	2998	10 %
71+	4282	15	2132	7 %	2150	7 %
Totalt	30274	100	16423	54 %	13851	46 %

Antall aktive etter alder i 2016, sammenlignet med 2006

Aldersgruppe	Antall 2016	%	Antall 2006	%	Endring i %
0-12	4761	16 %	3636	17 %	31 %
13-25	4405	15 %	3875	18 %	14 %
26-60	10860	36 %	9547	45 %	14 %
61+	10248	34 %	4363	20 %	135 %
Totalt	30274		21421		41 %

Antall organisasjoner og medlemmer per kategori i 2016, sammenlignet med 2006

Kategori	Organisasjoner i 2016	Organisasjoner i 2006	Totalt antall medlemmer 2016	Medlemmer i 2006	Endring i %
Dans	60	53	4850	2089	132 %
Elektronikk/film /video	11	25	455	236	93 %
Folkemusikk	13	26	436	417	5 %
Husflid	18	20	653	789	-17 %
Kor	141	195	4379	5823	-25 %
Korps	73	72	2445	2692	-9 %
Kulturvern/Historie	77	78	9438	5947	59 %
Litteratur	6	13	445	350	27 %
Musikk	194	175	2664	1535	74 %
Teater	28	31	1162	952	22 %
Tegning/maling /foto	15	20	432	489	-12 %
Annet	37	7	2915	102	
Totalt	673	715	30274	21421	41 %

Antall aktive per kategori etter alder

Kategori	Totalt antall	0-12 år	13-25 år	26-45 år	46-60 år	61-70 år	71+ år
Dans	4850	903	637	732	900	734	944
Elektronikk/film/video	455	62	195	83	25	40	50
Folkemusikk	436	9	56	84	72	95	120
Husflid	653	66	35	98	166	235	53
Kor	4379	1363	486	569	1112	553	296
Korps	2445	859	858	347	274	87	20
Kulturvern/historie	9438	89	230	1493	2667	2875	2084
Litteratur	445	0	0	78	4	206	157
Musikk	2664	517	852	550	441	240	64
Teater	1162	513	350	124	79	69	27
Tegning/maling/foto	432	31	41	125	140	72	23
Annet	2915	349	665	456	241	760	444
Total	30274	4761	4405	4739	6121	5966	4282

Kartleggingen av aktive i amatørkulturlivet viser at cirka 11 % av byens befolkning deltar i en eller annen form for kulturaktivitet i regi av frivillige lag og organisasjoner. Ved tellingen av aktive i 2006 utgjorde det samme tallet 9 % av den totale befolkningen. Resultatene viser at man i perioden 2006-2016 har hatt en økning på hele 41 % i antall aktivt deltagende i amatørkulturlivet, altså mer enn det dobbelte av målet om 20 % økning som var formulert i den første amatørkulturplanen.

Det er likevel nødvendig å ta enkelte forbehold når man leser tallene.

Eksempelvis har det innen kulturvern/historie vært en kraftig økning i antall registrerte medlemmer, men antall organisasjoner man har fått tall fra har gått ned fra 78 til 77. Dette kan tyde på at det både har vært en god vekst i antall aktive innen feltet i perioden, men også at man har fått bedre eller endrede rutiner for hvordan man teller og registrerer medlemmer. I tellingen har kommunen lagt til grunn at man teller aktive medlemmer i frivillige organisasjoner som på regelmessig basis utøver sin fritidsaktivitet. Særlig innen kulturvern/historie kan nok graden av deltakelse variere stort, fra de som er aktive i foreningers drift på daglig basis, til de som deltar på aktiviteter i regi av foreningen et par ganger i halvåret.

Antall registrerte kor har hatt en ganske betydelig nedgang siden 2006. Dette skyldes ikke at et stort antall kor har lagt ned siden den gang, men at man i 2006 talte babysanggrupper i regi av de ulike menighetene som koraktivitet, mens man i 2016 har unnlatt å ta med disse da det ikke regnes som koraktivitet på lik linje med andre typer kor hvor man møtes til jevnlig korøvelser.

Til forskjell fra i 2006 er det opprettet en egen kategori for «Annet» for å fange opp kulturaktivitet som faller utenfor de tydelige definerte sjangerspesifikke kategoriene. I 2006 talte man også aktive innen kategorien nysirkus, men ingen av de syv organisasjonene som eksisterte i den kategorien den gang er aktive i dag. Til gjengjeld er det et stort mangfold av ulike aktiviteter som er kommet til, så som live rollespill, kulturverksteder og spillgrupper. Amatørkulturlivet i 2016 trenger andre sjangerspesifikke kategorier og må kartlegges på en annen måte enn slik det ble gjort for ti år siden. Dette gjenspeiles særlig i kapitlene om film/foto/bilde/gaming og teater og dans.

Å skulle foreta en nøyaktig telling av alle som deltar i amatørkulturlivet i Bergen er en stor og utfordrende oppgave. De lokale kulturkontorene har detaljert kunnskap om aktiviteten i sine bydeler, og har vært aktive i prosessen med å hente inn data fra det frivillige kulturlivet, blant annet gjennom amatørkulturundersøkelsen som ble gjennomført i 2016. Det er derfor grunn til å anta at tallene som foreligger på en god måte gjenspeiler den faktiske aktiviteten i byen.

I de 10 årene som har gått siden den første amatørkulturplanen ble vedtatt, er det blitt gjennomført en rekke tiltak for å styrke amatørkulturen, både for byen generelt og i den enkelte bydel. Blant annet tok kommunen initiativ til å opprette et eget Amatørkulturråd, det første i sitt slag i Norge. Amatørkulturrådet skal fungere både som en møteplass for feltet og som et markeds- og kommunikasjonsverktøy overfor medlemmer, publikum og mot offentlige instanser.

Tilskuddsordninger og søknadsprosedyrer er forenklet, blant annet ved å opprette en tilskuddsportal på nett som samler alle kommunens søknadsskjemaer på ett sted. Samtidig er informasjonen ut til innbyggerne forenklet. Målet er at Bergen kommune som tilskuddsgiver skal være lett å komme i kontakt med, og at man enkelt skal kunne få svar på sine spørsmål.

I Norge er det i dag cirka 10 000 lokaler som benyttes til kulturaktivitet. Av disse er det bare mellom 15 og 20 % som er egnet til formålet. Amatørkulturen samles i klasserom, i gymsaler, i kirkerom, ja stort sett over alt hvor det er mulig å drive med aktivitet. Høsten 2016 startet et kartleggingsarbeid for å se på hvilke muligheter som finnes for i større grad enn i dag å bruke skolene som rom for kulturaktivitet på ettermiddag- og kveldstid. Så snart det er teknisk mulig vil flere skoler i hver bydel bli lagt ut for booking i AktivBy, som er kommunens system for booking av kultur- og idrettslokaler. Dette vil sikre flere lag og organisasjoner tilgang på gratis lokaler til sin aktivitet.

Målet er likevel at engasjerte deltakere innenfor amatørkulturen skal kunne utøve sin aktivitet i lokaler som er tilpasset formålet, og dette jobbes det aktivt med. I 2017 er et detaljert rom- og funksjonsprogram for nytt kulturbygg i Åsane ferdigstilt, og avtaler er inngått med Hordaland Fylkeskommune om at kulturbygget skal integreres i en ny videregående skole. Videre er en behovsanalyse gjennomført for Fyllingsdalen bydel og en lokaliseringsanalyse i tilknytning til ny reguleringsplan for Fyllingsdalen vil bli starte opp høsten 2017. Dette arbeidet vil bli fulgt opp i ny kulturarenaplan som legges frem i 2018.

2.1. Arna og Åsane

Arna og Åsane har et frivillig kulturliv som i forhold til folketallet er stort og aktivt. Noen av organisasjonene i Arna er blant landets eldste. I forhold til det totale folketallet i bydelene er deltakelsen i amatørkulturlivet høy. Dersom man ser på tall for Arna alene, er nærmere 20 % av bydelens befolkning deltakende i kulturelle aktiviteter, og deltakere over 60 år utgjør nesten 48 % av det totale deltakerantallet. I 2006 var det totale tallet for samme aldersgruppe 31 %. Den store veksten i antall aktive i de høyere alderskategoriene, sammen med liten vekst i deltakelsen i ungdomsgruppen kan på sikt føre til utfordringer med tanke på videre rekruttering og drift av organisasjonene.

De feltene som viser størst vekst i planperioden er kulturvern, lokalhistorie og musikk. Det høye antallet medlemmer i organisasjoner innen kulturvern og lokalhistorie viser at dette er organisasjoner som appellerer til mange. Mange av de lokale organisasjonene har også lyktes godt med større rehabiliteringsprosjekter av kulturminner, og i formidlingsprosjekter som viser bydelenes kulturhistoriske arv og hvordan denne setter spor i dagens nærmiljøer.

Musikkfeltet i bydelene har blant annet fått et oppsving etter anskaffelser av to musikkbinger i Åsane, samt at flere av kulturlokalene har fått installert nøkkelkortsystem som gjør lokalene mer tilgjengelige for brukerne. Haukås Rockeakademi har flyttet inn i nedlagte Haukås barnehage med en langtids leiekontrakt fra Bergen kommune. Her driver de band – og instrumentopplæring og planlegger innredning av 4 nye øvingsrom. Innen korpsmiljøet har det etablert seg et særlig sterkt miljø på Tertnes med gode samspill mellom nabolagets barne- og voksenkorps, men også de andre korpene i bydelene står sterkt. I kormiljøet har det i planperioden vært en liten nedgang i antall kor i Arna, mens det har vært vekst i antall kor i Åsane. I 2006 var samtlige av barne- og ungdomskorene i bydelene knyttet til lokale menigheter, mens i 2016 var 6 av disse korene uten menighetstilknytning.

I bydelene legges det stor vekt på nært samarbeid mellom det lokale kulturkontoret og amatørkulturlivet. I begge bydeler arrangeres det årlige kulturmønstringer som blir koordinert av kulturkontoret og planlagt sammen med ressursgrupper med medlemmer fra lokale amatørkulturorganisasjoner. Dette er en form som gir godt samspill og lave terskler mellom kulturkontoret og organisasjonene.

2.2. Bergenhus og Årstad

I Bergenhus bydel er det et konglomerat av foreninger og organisasjoner. Det som særlig skiller Bergenhus fra byens øvrige bydeler, er naturlig nok at størstedelen av byens profesjonelle kulturtilbud ligger i sentrum og derfor særlig lett tilgjengelig for beboere i Bergenhus. Samtidig medfører dette at folk bosatt i andre bydeler og i nabokommuner trekker inn til Bergen sentrum for å delta i aktivitet og oppleve kultur. Årstad bydel har også et rikt kulturliv, med de fleste typer lag og foreninger representert; kor, korps, musikkgrupper, teater/ dansegrupper, filmklubber, velforeninger, kvinneorganisasjoner og kreative verksteder.

Blant særlige tiltak som har hatt betydning for det frivillige kulturlivet i bydelene, kan åpningen av Ny-Krohnborg kultursenter i 2012 løftes fram. Senteret har gitt et løft til både kultur og idrettsmiljøene på Løvstakksiden, og man har sett en økning i antall aktive organisasjoner i dette området i mange ulike sjangre. Kulturkontoret samarbeider godt med det lokale kulturlivet, og mange aktiviteter drives nå i samarbeid med nye organisasjoner oppstått i kjølvannet av det nye kultursenteret på Løvstakksiden. Et mangfold av aktiviteter seint og tidlig har gitt barn og unge mange valgmuligheter for engasjement og deltakelse i lokal kulturaktivitet. Det har vist seg at tilgang på tjenlige lokaler bidrar til dannelsen av nye organisasjoner og økt aktivitet. Et annet eksempel på dette er at etablering av Cornerteatret har gitt økt teaterinteresse blant barn og ungdom i bydelene.

Bergen Internasjonale Kultursenter (BIKS) er et viktig flerkulturelt møtested i Bergenus bydel. Her møtes både flerkulturelle og norske organisasjoner til aktiviteter innen et bredt spekter av kulturelle uttrykk.

I Bergenus gjennomføres en rekke større og mindre lokale arrangementer og markeringer i de lokale nærmiljøene, eksempelvis Sandviksdager, Parkdag i Nygårdsparken, Grevehagen Mikrofestival og Gatemarked på Finnemannsplass. Det er i stor grad lokale organisasjoner som står for gjennomføring av disse arrangementene. Det lokale kulturlivet består av tradisjonsrike, veletablerte og velfungerende lag og organisasjoner med stor gjennomføringskraft. I Årstad bydel har arrangement som tidligere ble gjennomført i kommunal regi fått nytt liv gjennom lokale kulturaktører og organisasjoner. Kulturkontoret har endret rolle fra å være produsent til å bli en veileder i prosessen fra idé til gjennomføring.

2.3. Fana og Ytrebygda

Kor, korps og musikk står fremdeles sterkt i Fana og Ytrebygda, og over 50 % av de registrerte kulturorganisasjonene befinner seg innenfor dette feltet. Mange av korpsene sliter med nyrekruttering, og derfor er det flere korps som har slått seg sammen, blant annet Ytrebygda Felleskorps som rekrutterer fra fem skoler. Likevel markerer flere av skolekorpsene i bydelen seg i toppskiktet i NM, og er på et høyt musikalsk nivå. Korpsene består av lokale skolekorps, janitsjar og brassorkestre for voksne, samt Tveiterås Ungdomskorps som er et bydekkende skolekorps for mennesker med utviklingshemming.

I Amatørkulturplanen 2008-2017 ble det påpekt at den store utbyggingen som Fana fremdeles opplever, kunne føre til en fragmentering og et paradigmeskifte hva kulturaktiviteter angår, og konturene av et slikt skifte begynner å komme til syne i 2016. Bedre kommunikasjon, samt etableringen av Fana kulturhus, ser ut til å trekke en del av kulturaktiviteten fra Ytrebygda til Fana, med det resultat at antall kulturorganisasjoner i Fana har økt, mens tallene for Ytrebygda går ned. Samtidig er Fana kulturhus en styrke for amatørkulturlivet, og tilbyr øvings- og produksjonslokaler for band, korps, kor, dansegrupper, teater, søm/tekstil og film/video, samt møterom for et bredt spekter organisasjoner. Fana kulturhus har også gitt lokale organisasjoner en formidlingsarena der de har tilgang til scenerom, profesjonelt utstyr, kulturkontorets arrangementserfaring, hjelp til markedsføring gjennom kulturkontorets kanaler, teknisk kompetanse og nettverk med andre aktører.

Kartleggingen av antall aktive i amatørkulturlivet i 2016 viste en nedgang på 12 % i Fana og 50 % i Ytrebygda i antall organisasjoner. Antall medlemmer har i 10-årsperioden steget med 33 % i Fana, mens den har gått ned med 65 % i Ytrebygda. Ser man på det totale antallet aktive, så er det liten forskjell mellom 2006 og 2016 i de to bydelene. Dette kan tyde på at mye av aktiviteten som tidligere foregikk i Ytrebygda er flyttet til Fana, hvor det særlig i områdene rundt Nesttun er tilgang på bedre fasiliteter, samtidig som Nesttun er et sentralt trafikknutepunkt for offentlig kommunikasjon. Ytrebygda er den bydelen i Bergen der det bor flest barn og unge, så potensialet er til stede for å skape mer aktivitet i nærmiljøene i denne bydelen.

2.4. Fyllingsdalen og Laksevåg

Fyllingsdalen og Laksevåg har et svært sterkt amatørteatermiljø. Den mest sentrale aktøren, Fyllingsdalen Teater, har tilbudt både kurs og teaterforestillinger sentralt i bydelen i 40 år.

I Loddefjord er Musikal Vest og Musikkfabrikken eksempler på steder hvor ungdommer spiller teater og bidrar til at andre får oppleve teater i sitt nærmiljø som publikummere, blant annet gjennom skoleforestillinger. B.L.A.C.K (Bergen Laiv Action Cosplay Klubb) i Fyllingsdalen er en aktiv gruppe med unge medlemmer som utøver et mer alternativt teateruttrykk. Bergen Vest Seniorteater er også etablert etter at den forrige amatørkulturplanen trådte i kraft. Med profesjonell instruktør har de laget flere oppsetninger som de spiller på alders- og sykehjem, og som åpne forestillinger.

Dansemiljøet står også sterkt i Bergen vest. Både vestlige og flerkulturelle dansetradisjoner har gode tilbud for barn og unge.

Bydelene har et godt kormiljø, men med enkelte utfordringer. I Laksevåg bydel har det i planperioden vært en nedgang i antallet barnekor, og det har vært vanskelig å opprette nye kor. Samtidig har det blitt opprettet flere barnekor i Fyllingsdalen gjennom «Barn Synger»-prosjektet i samarbeid med Ung i Kor Vest. Begge bydelene har flere etablerte voksenkor som holder høy aktivitet, men flere melder om utfordringer med å rekruttere nye medlemmer, særlig i aldersgruppen 26-45 år.

Korpsbevegelsen står sterkt på Laksevåg med hele seks aktive skolekorps og tre voksenkorps på søkerlisten for driftstilskudd fra Bergen kommune i 2017.

I Fyllingsdalen er det derimot bare to aktive skolekorps; Bønnes og Varden skolekorps. Bydelen har bare ett voksenkorps, Bønnes Brass, og dette fører til at mange som vil fortsette i korps ikke har et tilbud i Fyllingsdalen når de blir for gamle til å spille i skolekorps. De skolekorpsene som finnes i bydelen har god drift, men det registreres en negativ trend når det gjelder antall korps i bydelen.

Det er flere aktive internasjonale grupper i Fyllingsdalen og Laksevåg, både selvorganiserte og gjennom frivilligsentralen. Mange har stor fokus på barn og formidling av tradisjonelle uttrykk innenfor musikk, dans og mat.

Når det gjelder frivillige organisasjoner er det et lite overtall av seniororganisasjoner i Fyllingsdalen i forhold til på Laksevåg. Seniordans og senioruniversiteter finnes i begge bydelene, i tillegg til mindre organiserte møtesteder. Stiftelsen Damsgårdsdagene samler årlig frivillige organisasjoner i lokalmiljøet til den stadig voksende festivalen Damsgårdsdagene.

En stor utfordring i Fyllingsdalen og Laksevåg er et underskudd på gode øvings- og produksjonslokaler, så vel som gode formidlingslokaler. Mangel på formidlingslokaler med ønsket akustikk, fører blant annet til at flere kor og korps må holde konserter utenfor egen bydel, noe som kan skape avstand til eget nærmiljø og mulighet for å bygge et publikum der. I Laksevåg brukes de eksisterende kulturlokalene mye, men bygningsmassen er gammel og trenger nødvendig vedlikehold.

I 2015 ble Bønnes Arena, som ligger i tilknytning til Bønnes barneskole åpnet. Bønnes Arena driftes i et samarbeid mellom skole, idrett og kultur, og er et nytt formidlingslokale for dette området.

2.5. Resultater

Her følger en kort oppsummering av de viktigste resultatene fra den foregående planperioden:

- Økning på 41 % i antall aktive deltakere i amatørkulturlivet.
- Bevilgningene til amatørkulturlivet har økt med 9,9 millioner i perioden 2007-2016.
- Fana kulturhus ble åpnet i 2009. Ny-Krohnborg kultur- og idrettsenter ble åpnet i 2013, og samme år sto også Cornerteateret på Møhlenpris ferdig. I planperioden er også flere av kommunens bydels- og kulturhus rehabilitert.
- Lansert bookingportalen «Aktiv By» for bestilling av kulturlokaler og opprettet en digital aktivitetsoversikt for lag og organisasjoner.
- Etablert Norges første Amatørkulturråd.
- Digitalisert alle kommunens søknadsskjema, noe som har forenklet søknadsprosessen for brukerne og kortet ned på saksbehandlingstid i kommunen.

2.6. Nyere statistikk

2.6.1. SSB – Norsk kulturbarometer 2016

I mai 2017 la Statistisk sentralbyrå fram Norsk Kulturbarometer 2016, som er en landsomfattende undersøkelse om befolkningens kulturbruk. Undersøkelsen gir et bilde av nordmenns kulturbruk og deres tilgang til og interesse for slike tilbud. 1948 personer i alderen 9-79 år er intervjuet, noe som gir en svarprosent på 52,9. I utvalget av svarpersoner er det tatt hensyn til kjønn, alder, landsdel og utdanning. I denne presentasjonen er funnene fra 2016 satt opp mot funnene fra tilsvarende undersøkelse i 2004, som var en del av den første amatørkulturplanen.

Som i den forrige planen har man konsentrert seg om data som har relevans for amatørkulturplanen, herunder endringer i deltakelse, tilgjengelighet og egenaktivitet.

Deltakelse:

- 54 % prosent i alderen 9-79 år var på en populærkoncert i løpet av 2016, i 2004 var tilsvarende tall 47 %.
- 32 % av befolkningen deltok på en kulturfestival, blant ungdom i alderen 16-24 år er andelen 48 %. I 2004 var tilsvarende tall henholdsvis 28 % og 42 %.
- Av de som har vært på en kulturfestival var rock- og popfestivaler mest populært med en andel på 41 % (30 %). Jazz-bluesfestival synes å ha minsket i popularitet med en nedgang fra 17 % til 9 %, teaterfestival 2 % (5 %) og dansfestival 2 % (2 %). Annen type festivaler, herunder eksempelvis båt- eller matfestival, utgjorde 7 % (9 %).

- Det er stadig flere kvinner enn menn som er brukere av de tradisjonelle kulturtilbudene.
- Barn og ungdom er de største kulturkonsumentene.
- Som i tidligere undersøkelser, viser også Norsk Kulturbarometer 2016 at deltakelse i kulturlivet, både som konsument og som aktiv deltaker avhenger av inntekt og utdanning. Det er en klar sammenheng mellom høy utdanning og høyt kulturforbruk.

Tilgjengelighet:

- Kulturbruk øker med tilgjengeligheten. Kun 8 % og 9 % av befolkningen har mindre enn 1 km reisevei til henholdsvis nærmeste teater og museum. Til sammenligning bor minst 34 % av befolkningen mindre enn 1 km fra nærmeste idrettsanlegg. I 2004 hadde minst 25 % av befolkningen 25 km eller mer til nærmeste konsertanlegg. Dette har i 2016 sunket til minst 12 %. Mens det i 2004 var 55 % som oppga at det var mindre enn 10 km til nærmeste konsertlokale, så har denne andelen økt til 68 % i 2016. Dette viser at tilgangen til konsertlokaler har økt i perioden 2004-2016.
- Igjen er høy utdanning en faktor i kulturbruken. Personer med høy utdanning bor mer sentralisert og dermed også nærmere et variert utvalg kulturtilbud.

Egenaktivitet:

- 32 % (36 % i 2004) kan spille et instrument og 9 % (13 % i 2004) spiller regelmessig.
- 7 % (8 % i 2004) er med i kor, korps og lignende.
- 12 % (13 % i 2004) har opptrådt offentlig med sang og musikk de siste 2 årene.
- 3 % (4 % i 2004) er med i organisert dans.
- Kvinner er noe mer aktive enn menn, og barn og unge, og også her med en overvekt av jenter, er mer aktive enn voksne.
- 8 % (12 % i 2004) driver med billedkunst og 2 % (2 %) har stilt ut sine arbeider.
- 4 % (4 % i 2004) er medlem i en kunstforening.
- Fordelingen er nokså jevn i de ulike aldersgruppene, men kvinner deltar noe oftere enn menn. Det er også tydelig at aktiv deltakelse er noe lavere i aldersgruppen 25-44 år (en fase av livet hvor man gjerne er opptatt med å etablere karriere og eget hjem).
- 2 % (3 % i 2004) er med i teater- eller revygrupper og 1 % (1 % i 2004) har opptrådt offentlig med en slik gruppe i løpet av de siste 2 årene.

Tallene fra Norsk Kulturbarometer 2016 viser at det på landsbasis har vært en liten nedgang i aktiv deltakelse i kulturlivet siden 2004.

2.6.2. Andel aktive i Bergen

I forbindelse med evaluering av Amatørkulturplanen i 2016 foretok kommunen en kartlegging av antall aktive medlemmer i frivillige kulturorganisasjoner. Kartleggingen viser at

- 11 % av byens befolkning er aktivt deltakende i en form for kulturaktivitet.
- 41 % av alle aktive er i alderen 0-25 år. Lavest deltakelse finner vi i aldersgruppen 25-45 år.
- 22 % er aktive i kor og korps, mens 10 % deltar i annen musikkaktivitet, herunder folkemusikk og orkester.
- 31 % er involvert i lokalhistorie/frivillig kulturvern.
- 4 % er medlem i en teater-/revygruppe.
- 16 % driver med organisert dans.

Kartleggingen viser at det er en høy andel av egenaktive i amatørkulturlivet i Bergen. Blant annet ser vi at hele 16 % er registrert som deltakende i danseaktivitet på et eller annet nivå. Dette er klart høyere enn den i nasjonale undersøkelsen, hvor 3 % oppgir at de driver med organisert dans. I det nasjonale kulturbarometeret oppgir 7 % at de er medlem i kor, korps og lignende, mens det tilsvarende tallet for Bergen ligger på 22 %. Dette gjenspeiler at Bergen har et stort og aktivt kor og korpsmiljø med mange deltakende. Som på nasjonalt nivå viser også tallene fra Bergen at det er flere kvinner enn menn som er aktivt deltakende i frivillig kulturaktivitet, og også lokalt er det lavest andel deltakende i aldersgruppen 26-45 år, noe som kan forklares med at denne gruppen ofte er i en etableringsfase og dermed prioriterer mindre tid til kulturaktivitet enn andre aldersgrupper.

Generelt sett scorer Bergens befolkning høyere på aktiv deltakelse enn det som er det nasjonale gjennomsnittet. Ved senere analyser av deltakelsen i Bergen vil det være hensiktsmessig i større grad å kopiere SSBs undersøkelse for å kunne framskaffe bedre sammenlignbare tall.

3. Premisser for amatørkulturplanen

Kulturpolitikken er forankret i lover og politikk både på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå. Norge ratifiserte i 2007 Unescos konvensjon fra 2005 om et mangfold av kulturuttrykk. Her legges det vekt på kulturens rolle i samfunnet og kulturpolitikkenes rolle for å oppnå en bærekraftig utvikling innenfor mange samfunnsområder, herunder kulturarv, ytringsfrihet, demokrati og kommunikasjon.

Kulturloven trådte i kraft 1. august 2007 og gir retning for kulturfeltets utvikling basert på Unescokonvensjonen.

I Kulturloven understrekes det at myndighetene har ansvar for å legge til rette for et bredt spekter av kulturuttrykk og kulturelle virksomheter, og at alle har rett til å delta i kulturelle aktiviteter.

Kommunes rolle er å legge til rette for økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemidler og tiltak.

3.1. Avgrensing og definisjoner

Amatørkulturfeltet stimulerer til et kulturliv som vokser ut fra et lokalt engasjement og som tilrettelegger for en bred, frivillig deltakelse.

Amatørkulturen og amatørkunsten er en integrert del av hverdagslivet og synes å være det mest opplagte for veldig mange mennesker. I amatørkulturen kan barn, unge, voksne og eldre samles om felles interesser og skape opplevelser sammen, enten man ønsker å bli et amatørkor på internasjonalt toppnivå eller samles for å videreføre gamle håndverkstradisjoner.

Amatør – (fra latin *amare* - elske) person som driver med vitenskap, kunst, idrett og lignende uten å ha det som levevei; selvlært person

Amatørkulturlivet er mangfoldig, stort og sammensatt. Feltet omfatter frivillig arbeid og deltakelse innen en rekke kulturuttrykk, og deltakerne er amatører i den forstand at aktiviteten eller hobbyen drives på fritid, og at man ikke har dette som levebrød eller som en profesjon gjennom utdanning og arbeid. Amatørkulturfeltet står likevel i sammenheng med det å være profesjonell eller med det som gir assosiasjoner til det å være profesjonell. Man opplever således flytende overganger mellom amatører og profesjonelle innenfor flere kulturuttrykk.

Planens hovedfokus vil være alle relevante kulturuttrykk som er åpenbare i en kultursammenheng, og som har betydning også for veksten i det profesjonelle kulturfeltet. Planen åpner således for nye kulturuttrykk som utvikler seg i samfunnet og som bidrar til nyskaping innenfor amatørkulturfeltet. I tillegg vil planen omfatte opplæring med betydning for amatørkulturfeltet, produksjonsvilkår og kvalitet både i utøvelse og i formidling. Samarbeid med ulike offentlige instanser og kompetansenettverk/baser med betydning for utvikling av amatørkulturen og vilkår for feltet, herunder synlighet, er også viktige fokusområder.

3.2. Statlig kulturpolitikk

Våren 2017 startet den sittende regjeringen arbeidet med en ny kulturmelding. Dette vil være den første kulturmeldingen siden 2003 og vil favne om alle ledd i kulturlivet i Norge, herunder amatørkultur og frivillig kulturliv.

Fra statens nyere meldinger er det særlig inkluderingsmeldingen som er relevant for utvikling av kultursektoren og amatørkulturen. Meldingen vektlegger at alle skal ha rett til deltakelse og utvikle sine skapende ressurser. Et sterkt og dynamisk kulturfelt, som manifesterer seg i et mangfoldig kulturliv, skal være en sentral del av et inkluderende samfunn.

I «Fritidserklæringen» fra 2016 har den sittende regjeringen også hevdet at alle barn skal ha rett til å delta i en organisert fritidsaktivitet. Fritidserklæringen bygger på FNs konvensjon om barnets

rettigheter, herunder artikkel 31: Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter. For å realisere dette må alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon, ha mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre.

Kulturpolitikken i Norge var i perioden 2005-2013 preget av den rødgrønne regjeringens *Kulturløftet I* og *II*. I løpet av denne perioden gikk det frivillige kulturlivet fra å være et lite budsjettområde til å være det nest største området på det statlige kulturbudsjettet. Mye av dette kan tilskrives endringer i momskompensasjonsordningen, som i 2017 utgjør 1,32 mrd for amatørkulturen. Kulturløftet har likevel først og fremst vært et løft for å styrke den kulturelle infrastrukturen, med store ressurser rettet mot bygging av kulturhus over hele landet. Erfaringene i etterkant viser at det ikke alltid har vært like lett for de lokale lagene og amatørkulturen å få plass i disse byggene.

I *Kulturløftet I* het det at man ønsket en økt satsing på det frivillige kulturlivet og å sikre best mulige rammevilkår for aktivitetene. I *Kulturløftet II* var frivilligheten framhevet gjennom å øke momskompensasjonen til 1 mrd og å sikre gode rammebetingelser gjennom spillemidler fra Norsk Tipping og Grasrotandelen. Det ble også tatt til orde for å øke antall frivillighetsentraler og gjøre det enklere for lag og organisasjoner å skaffe egne inntekter. Dette er tiltak som er videreført av nåværende regjering.

Det er også opprettet et nasjonalt frivillighetsregister hvor lag og organisasjoner kan registrere seg. Det er ingen plikt å være registrert, men man må stå oppført i registeret for å kunne motta momskompensasjon og midler fra Grasrotandelen. Pr 26.06.17 var det 8 891 organisasjoner registrert på landsbasis i kategorien 'kultur og kunst', 423 av disse var registrert med adresse i Bergen. 10 914 foreninger var registrert i kategorien 'rekreasjon og sosiale foreninger', hvorav 393 var registrert i Bergen, og det var registrert 5 860 barne- og ungdomsorganisasjoner, 267 av disse har adresse i Bergen.

Av tiltak som vil komme amatørkulturen til gode har den sittende regjeringen (pr juni 2017) lovet en kartlegging av kulturlokaler, og å se på muligheten for å forenkle søknads- og rapporteringskrav for amatørkulturen.

3.3. Regional kulturpolitikk

Hordaland fylkeskommunes regionale kulturplan for Hordaland uttrykker i kapitlet under verdiskaping at frivillige lag og organisasjoner skal ha gode rammevilkår, og være offensive i lokalsamfunn. Målet er at flere skal delta i det frivillige kulturlivet.

Fylkeskommunen skal støtte opp under organisasjoner som omfatter hele fylket. Fylkesleddene skal støtte lokallagene, gi kompetanse, løfte opp felles utfordringer og stimulere til utvikling.

Fylkeskommunen gir videre støtte til særskilte pilotprosjekt og fellestiltak for å utvikle de lokale

organisasjonene. Fylkesplanen omtaler lokale amatørkulturråd som mulige tiltak for å få et større og sterkere amatørkulturliv i fylket.

3.4. Kommunal kulturpolitikk

Kommuneplanens samfunnsdel legger til grunn en visjon om at Bergen skal være en aktiv og attraktiv by. Den aktive byen skal stimulere til nyskaping innen kulturliv og bruk av kulturtilbud.

Amatørkulturlivet og frivillige organisasjoner er viktige arenaer for kommunikasjon, engasjement og læring. Investering i kunnskap og kompetanse er det viktigste for fremtidig velferd og verdiskaping og for aktiv deltakelse i samfunnet. *«Bruk av kunst og kultur i formidling og kommunikasjon med innbyggerne skal være et satsingsområde for å øke deltakelsen».*

Deltakelse, fellesskap og tilhørighet fremmes gjennom sosiale møteplasser som aktivitetssentre, kultur og samfunnshus i bydeler og i nærmiljø.

En attraktiv by har en rik bykultur med gode fellesareal for hverdagsliv. Den attraktive byen skal ha et rikt kulturtilbud for hele befolkningen. *«Kompetansen og innsatsen i det frivillige kulturlivet gir viktige bidrag til byens kulturelle bredde, mangfold og demokrati.»*

Bergen bystyre vedtok i juni 2015 ny kulturstrategi for Bergen for perioden 2015-2025, og denne strategien danner bakteppet for en ny amatørkulturplan. I strategien vektlegges fem satsingsområder for byens kunst og kulturarbeid: En kulturby i vekst; Byen – et rom for kunst og kultur; Særpreg som styrke; Kommunikasjon og samhandling; Kompetanse – kulturbyens fundament.

Kulturstrategien omtaler kulturskole, bibliotek og lokalt amatørkulturliv som grunnfjellet for utvikling av barn og unges kompetanse. Sterk fagkompetanse bør prioriteres både i grunnskole, i fagfordypning i kulturskole og i opplæring gjennom frivillige organisasjoner.

«Bergen har et rikt og levende frivillig kulturliv som utgjør en viktig arena for dannelse, læring og opplevelser for alle aldersgrupper. Samtidig er det en svært viktig rekrutteringsarena til profesjonell kunst- og kulturutdanning, og er i tillegg med på å bygge et kompetent og interessert kulturpublikum. Arbeidet for det frivillige kulturlivet må fortsatt styrkes og videreutvikles til beste for kulturbyen Bergen.»

Om kommunikasjon sier kulturstrategien at Bergen kommune vil sikre god kommunikasjon med kulturlivet og at kommunikasjonen skal være preget av åpenhet, fleksibilitet, enkle søknads og rapporteringsrutiner og lett tilgjengelig informasjon. I tillegg omtales teknologiske og digitale utfordringer og muligheter både innad i den enkelte organisasjon, men også utad mot publikum. Å bygge kunnskap om digital kommunikasjon vil stå sentralt de neste 10 årene.

Kulturstrategien omtaler fortetting av bydeler og utvikling av lokale sentre, og i dette arbeidet er sosiale og kulturelle møteplasser avgjørende for utvikling av god stedsidentitet. Utvikling av kreative og kulturrike bydeler skaper bolyst og aktivitet som danner grobunn for andre etableringer.

Derfor må fremtidig planarbeid ta hensyn til videreutvikling av vitale bydeler. Dette innebærer å legge vekt på kulturlivets behov for lokalisering og samlokalisering, samt innbyggernes aksjonsradius i forhold til tilgjengelighet, ønsker og behov for egenaktivitet og opplevelser.

Bergen kommunes plan for arkiv, bibliotek og museer 2012-2021, som ble vedtatt av Bergen bystyre i møtet 26.11.2012, omfatter frivillige organisasjoner som driver kulturhistorisk arbeid. Det er et stort mangfold innen dette organisasjonssegmentet, alt fra drift av samlinger, utgivelse av bøker og bevaring av kulturminner som bygg eller fartøy. Felles for alle som er engasjert i dette arbeidet er en glødende interesse for historie og formidling av denne gjennom ulike tidsskrifter, arrangement og festivaler. ABM-planen legger premisser for kommunal politikk overfor dette området som det også er naturlig å omtale og behandle i ny amatørkulturplan.

Kulturskolens tiltaksplan og fremtidig tiltaksplan har betydning for amatørkulturfeltet med hensyn til barn og unges dannelse og kunnskapsutvikling innenfor ulike kunstuttrykk, og som samarbeidspart med frivillig musikkliv. Kulturskolen er en kommunal ressurs som leverer tjenester til korps og orkestre. Kvalifiserte dirigenter og instruktører kommer amatørkulturlivet til gode gjennom subsidiert ordning. Kulturskolen er også en viktig faktor i utvikling av barn og unges interesse for ulike kunsthøgskoler, og bygger gjennom kurs, opplæring og seminarer opp både kompetanse og talenter. Amatørkulturlivets mange unge talenter kan stimuleres og skoles ytterligere i skolens talentprogram. Dette bidrar til veksten innen kulturbyen Bergen.

Målsettingen i Kunstplanen 2008-2017 innebærer en nordisk dimensjon i tillegg til innholdet og kvaliteten i kunst- og kulturlivet og at dette sammen skal innebære at Bergen tar en ledende rolle i Norden som «den mest spennende» kulturbyen. Det blir i 2017 skrevet en ny kunstplan som tar for seg de neste ti årene.

Plan for frivillighet, vedtatt av Bergen bystyre 28.1.2015 omfatter all frivillighet på tvers av alle fagfelt og frivillighet som ikke allerede er behandlet i egne planer. Plan for frivillighet fokuserer på rammene for frivillighet og omhandler i hovedsak prinsipper, mål og tiltak for å styrke samhandlingen mellom Bergen kommune og hele frivillig sektor. Planen fastslår at frivillighet er et temaområde som berører kommunen på tvers av fagfelt og organisasjonsinndeling, og som kan gis ulik vinkling og innhold avhengig av hva man har som utgangspunkt.

Filmmeldingen Sysselsetting og synlighet - filmproduksjon i Bergen frem mot 2020 skisserer en rekke tiltak for å få flere filmarbeidere og økt synlighet av Bergen på film. Blant tiltakene som blir anbefalt i meldingen, er en styrking av produksjonstilskudd for kort- og dokumentarfilm, styrking av tilskudd til manusutvikling for spillefilmer og TV-drama, bransjeutviklende tiltak, opptrapping av kommunale investeringer i spillefilmer, satsing på talentutvikling, utredning av et mulig films hus og filmstudio, og politisk arbeid overfor øvrige myndighetsnivåer og arbeid for økt kunnskap om filmbyen Bergen.

Det skal utarbeides en ny Rammeplan for SFO høsten 2017 som skal beskrive innholdet i tilbudet i SFO. En viktig del av nytt kvalitativt innhold i rammeplanen bør inkludere amatørkulturlivets tilbud, herunder et mangfoldig tilbud innen musikk dans og teater. Noen av Bergen kulturskoles tilbud, for eksempel Kulturkarusellen, kan i tillegg gi barn i SFO tilbud om kurs innen ulike kunstuttrykk.

Folkehelseplan for Bergen kommune 2015 – 2025 Aktiv by – friske bergensere er Bergen kommunes visjon for befolkningens helse, trivsel og livskvalitet. Folkehelseplanen gjelder alle sektorer i kommunen og skal gi retning for kommunens innsats for å fremme folkehelse og utjevne sosiale helseforskjeller. Kulturlivet er viktig for folks helse og trivsel. Amatørkulturfeltet gir viktige arenaer for opplevelse, mestring, deltakelse og inkludering. For å unngå at sosiale helseforskjeller forsterkes gjennom ulik deltakelse i kulturlivet, er det viktig med et amatørkulturfelt som tilrettelegger for bred deltakelse blant alle sosiale grupper og geografiske områder. Det skal være lett tilgang på gode og allsidige aktivitetstilbud for alle.

3.5. Andre relevante planer og meldinger

NOKU: Bra nok? Egnede lokaler til kultur

Publikasjonen viser lokaler som brukes til kultur; noen nye, noen gamle, noen egnede, noen mindre egnede. Hvilke lokaler brukes og hvilke lokaler er det behov for til møtevirkosomhet, innøving, utøvelse, produksjon, opplæring, formidling med mere på kulturfeltet.

NMR: Lokaler – en viktig rammebetingelse for gode aktiviteter

Hvordan (kan kommunene) jobbe med musikklokaler. En av hovedprioriteringene for Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund. Utarbeidet etter at det ble gjennomført 500 akustikkmålinger i hele Norge.

Kulturdepartementet: Fleirstemt. Strategi for korutvikling i Noreg

Kulturdepartementet ønsket med denne strategien å få frem mangfoldet innenfor kor og ensemblesang i Norge og peke på utfordringer og satsingsområder for den videre utviklingen av korfeltet. Noen av satsingsområdene er å videreføre satsingen på amatørkor på alle ambisjonsnivå, legge til rette for rekruttering til og utvikling av korfeltet i Norge gjennom et løft for kordirigenter og legge til rette for at kor skal ha utviklingsmuligheter og profesjonelle kunstneriske vilkår for produksjon og formidling.

St.meld. nr. 39 Frivillighet for alle

Regjeringen ønsket med denne stortingsmeldingen i 2007 å sikre utviklingen av et levende sivilsamfunn gjennom å utvikle et nært samspill med frivillige organisasjoner og ved å legge til rette for frivillig engasjement. Meldingen ser på forholdet mellom frivillig sektor og staten. Kultur- og kirke departementet legger fire hovedstrategier til grunn for å støtte aktivt opp om frivillig sektor og bidra til økt deltakelse: Bedre rammebetingelser for frivillig sektor, økt oppmerksomhet om ressurser til lokal aktivitet og «lavterskelaktivitet», økt oppmerksomhet om inkludering og integrering og styrket kunnskap og forskning.

LNU: Sårbar frivillighet, Carlén og Bruer 2010

Denne rapporten om endringer i rammevilkår for barne- og ungdomsorganisasjonene og konsekvensene for lokale lag peker på to hovedtendenser i den frivillighetspolitiske utviklingen etter 2000: For det første en manglende samordning og økende byråkratisering av frivilligheten. For det andre at barne- og ungdomsorganisasjonene får en uforholdsmessig stor del av regningen for frivillighetspolitiske satsninger.

NOU2015:8: Fremtidens skole

Utredningen vurderer grunnopplæringens fag i dagens skole opp mot krav til kompetanse i et fremtidig arbeids- og samfunnsnivå. Det fremheves at elevenes utvikling av sosiale og emosjonelle kompetanser i fagene henger sammen med elevens utvikling på andre arenaer i og utenfor skolen. Skolen som fellesarena får større betydning enn før, og skolen skal bidra til å utvikle elevenes potensial som mennesker. De skal få ta del i sentrale sider ved kulturarven, og skolen skal forberede elevene for deltakelse i et samfunn der enkeltmennesket stilles overfor lokale og globale utfordringer knyttet til sosial, kulturell, økonomisk og teknologisk utvikling, og til hvordan vi skal skape en bærekraftig utvikling.

4. Handlingsdel – mål og strategier

I arbeidet med ny amatørkulturplan har man lagt vekt på å ha en åpen og god dialog med alle deler av amatørkulturen. Gjennom seminarer, workshops og møter har man mottatt en lang rekke innspill som skisserer både utfordringer og muligheter for den kommende ti-årsperioden.

Innspill fra amatørkulturfeltet viser at organisasjonene i stor grad er opptatt av kvaliteten på sitt arbeid og dermed også opptatt av gode rammevilkår som sikrer en god faglig utvikling. Gjennom å kunne bygge gode organisasjoner og jobbe for å ha et godt kvalitativt tilbud, kan man i neste omgang oppleve økt rekruttering på bakgrunn av gode resultater, og man skaper gode møteplasser for kulturutøvelse, sosialt samspill og engasjement.

Det er tydelig at man i løpet av den siste ti-årsperioden har opplevd en bevisstgjøring rundt kvalitetsbegrepet i amatørkulturen. Dette ser vi blant annet ved at flere organisasjoner bruker betydelige ressurser på profesjonelle instruktører. Amatørkulturorganisasjonene er også bevisste på sin rolle i samfunnsutviklingen og hvordan deres aktivitet er samfunnsrelevant. Deltakelse i amatørkulturen skaper samfunnsbevisste og engasjerte innbyggere, gir muligheter for kreativ utfoldelse og en meningsfylt fritid, og ikke minst skaper aktiviteten i mange tilfeller tilhørighet til eget nærmiljø eller til egen bydel. Deltakelse i amatørkulturen er i en slik sammenheng også viktig i et folkehelseperspektiv. Dette er egenskaper som det vil være viktig å ivareta i den kommende planperioden.

Overordnet plandokument for den kommende perioden er *Kulturstrategi for Bergen kommune 2015-2025*. I denne strategien har man skissert 5 ulike fokusområder som er relevante for kulturbyen Bergen og som alle på sitt vis støtter opp om hovedvisjonen for strategien:

Kulturbyen Bergen – i forkant internasjonalt

Hvordan kan så amatørkulturen bidra til at byen ligger i forkant også utenfor kommune- og landegrensene?

Amatørkulturen i Bergen holder allerede i dag et høyt nivå, både med tanke på faglig nivå og aktivitetsnivå. Noen av byens beste kor og korps holder et høyt musikalsk nivå som blir lagt merke til

internasjonalt, og de senere årene har vist hvordan man ved hjelp av musikkprogram og en datamaskin kan vokse seg ut av gutterommet og lande som artist på store internasjonale scener.

Disse hører riktignok til unntakene, men viser at amatørkulturen kan være med på å styrke kulturbyen Bergens internasjonale posisjoner og attraktivitet. Ved å ivareta den kompetansen og det engasjementet som finnes i det frivillige kulturlivet, har man mulighet til å utvikle nye modeller for organisering, se på muligheter innen digitalisering, produksjonsteknikk m.m. og dermed skape et amatørkulturliv som kan fungere som foregangsmodell i nasjonal og internasjonal sammenheng. Bergen har også en lang rekke forskningsmiljøer som gjennom forskningsprosjekter kan bidra til økt forståelse av viktigheten av et levende frivillig kulturliv, og hvordan det påvirker oss, både som enkeltmennesker og som samfunn.

Samtidig er det viktig ikke å glemme det som gjør Bergen til den byen den er i dag, nemlig særpreget og tradisjonene med dype røtter i byens historie. I det videre arbeidet med å styrke amatørkulturlivet i Bergen blir det viktig å ivareta nettopp dette særpreget, ikke bare for byen som helhet, men også for hver enkelt bydel. Amatørkulturlivet i Bergen skal være fundert i byens tradisjoner, men samtidig preges av nyskaping, kompetanse og engasjement.

Basert på dette, skal hovedmålet for Amatørkulturplanen 2018-2027 være:

Bergen skal være en internasjonalt ledende amatørkulturby, med sterke fagmiljøer basert på kvalitet, kompetanse, deltakelse og engasjement

Amatørkulturfeltets aktører; organisasjoner, grupper og enkeltindivid er opptatt av kvaliteten i alle ledd innenfor organisering, innhold, lokalisering og formidling. En god tilrettelegging og styring av rammer rundt tilbud og aktivitet gir bedre mulighet for å rekruttere til slike oppgaver, bedre vilkår for søknadsarbeid og rapportering, og bedre kontakt, dialog, informasjon og markedsføring til både eksisterende og nye deltakere. Feltets kvalitetsforståelse avhenger av aktivitetens innhold, men generelt for alle gjelder holdningen om at det skal være kvalitet i det tilbudet som gis og formidles. Her handler det om et attraktivt, relevant og kompetansegivende innhold i aktiviteten, som kan spore til interesse og økt deltakelse. Kvalifiserte og kompetente instruktører er en betingelse for kvalitet, samt gode lokaliteter som tilrettelegger for god utøvelse, formidling og tilgjengelighet. Kvalitet er en svært viktig nøkkel for deltakelse, engasjement og ny rekruttering og vekst. En stadig voksende bevissthet rundt de forhold som påvirker kvaliteten i tilbudet vil styrke amatørkulturfeltets mulighet og ibrøende kraft til samfunnsutvikling og innflytelse på både enkeltmenneskers og boområders utvikling.

Det er flere faktorer som er viktige for en kvalitetsutvikling og denne planen skal bidra til en ønsket utvikling og til realisering av målsettinger gjennom strategier og hensiktsmessige og nødvendige tiltak.

4.1. Strategier for å komme til målet:

- Legge til rette for at mennesker i alle aldre skal få delta og uttrykke seg gjennom kulturelle uttrykk på ulike arenaer. Dette gjelder både fysiske og digitale arenaer og uavhengig av ulikt fysisk og psykisk funksjonsnivå.

- Sikre god kommunikasjon mellom kommunen og amatørkulturfeltets aktører der kommunikasjonen er preget av åpenhet, fleksibilitet og lett tilgjengelig informasjon.
- Arbeide for et helhetlig og godt virkemiddelapparat, herunder infrastruktur som imøtekommer behov, funksjonalitet og befolkningsvekst.
- Fremheve nyskaping, kvalitet og kompetanse som amatørkulturfeltets selvforståelse og identitet.
- Sikre at amatørkulturlivets kompetanse nyttiggjøres i utvikling av ulike samfunnsområder.
- Bidra til økt kunnskap og metodisk arbeid for å nå ut til et bredere publikum.

5. Status og utfordringer for hovedfeltene

I det følgende kapitlet tar vi for oss de ulike hovedsjangrene i amatørkulturlivet i Bergen og gir en oppsummering av gjeldende status, samt utfordringer og forslag til tiltak for å møte disse i kommende planperiode.

5.1. Kor

Bergen har en rik korthistorie med et høyt antall kor rundt om i byen. Antall kor har forholdt seg stabilt de siste årene, med små svingninger i antall korsangere. Korene er i stor grad organisert i ulike kororganisasjoner, deriblant Norges Korforbund, Norsk Sangerforum, Bjørgvin Kirkesangforbund, Ung i Kor Vest og Ung Kirkesang.

Spyspissene i Bergens kormiljø i 2017 er Harmoniens kor, Collegium Musicums kor og Bergen Domkor, samt Volve Vokal som de siste årene har mottatt elitekormidler fra kommunen og Ole Bull Kammerkor, som ble stiftet i 2015. Disse korene deltar regelmessig i store konsertproduksjoner sammen med blant annet Bergen Filharmoniske Orkester og Bergen Nasjonale Opera, på festivaler og i internasjonale korkonkurranser. I tillegg til disse er det en rekke andre kor i Bergen som holder et svært høyt musikalsk nivå, og som gjør seg bemerket både nasjonalt og internasjonalt.

I den forrige amatørkulturplanen la man fram en spådom om at mannskormiljøet i Bergen ville utarmes i løpet av den kommende ti-årsperioden, og parallelt med dette ville rekrutteringen av mannsstemmer til blandakorene få et oppsving. Denne spådommen har imidlertid vist seg å slå feil. Selv om flere mannskor har forsvunnet og noen av de største har en mindre besetning nå enn tidligere, så står flere av de tradisjonsrike mannskorene i Bergen fortsatt sterkt, og flere har vist en positiv utvikling de senere årene. Det kan synes som om de godt etablerte korene trekker medlemmer fordi de kan skilte med godt fellesskap, både på det musikalske og sosiale planet.

Studentkoret «Arme Riddere» har i en årrekke vært et av byens ledende herreensembler for yngre stemmer, og dette koret har også vært et utgangspunkt for flere nye ensembler med ren herrebesetning.

Blant blandakorene er det en større utfordring for mange å oppnå en balansert besetning på dame- og herrestemmer. Dette er en større utfordring for korene som jobber på et særlig høyt nivå enn for kor som har en mer sosial profil. I enkelte tilfeller ser man at noen gjerne er medlem i flere kor samtidig, og det er en kjerne av svært rutinerte korsangere i flere kor.

Ambisjonsnivået i Bergens kormiljø er generelt høyt, og man kan lett finne et kor basert på eget ferdighetsnivå. De fleste korene bruker ressurser på profesjonelle dirigenter og instruktører, og byen har et godt faglig miljø for kordirigenter. Tidligere fantes det et eget kordirigentkurs på høyskole/konservatoriumnivå, men etter at dette ble nedlagt har det ikke vært noen faste kurstilbud for kordirigenter. Norges Korforbund Hordaland og de andre kororganisasjonene har gitt tilbud om kurs i kordireksjon til sine medlemmer, og mange dirigenter deltar også på nasjonale kurs. Korforbundet har en egen refusjonsordning for kor som sender sine instruktører på kurs.

Kor som satser på et særlig høyt nivå har høyere utgifter til lønn av dirigent, og bruker betydelige ressurser på egenproduksjoner, innspillinger, samarbeidsprosjekter med de profesjonelle kunstmiljøene, m.m. For å stimulere til satsing på høy kvalitet i kormiljøet, har Bergen kommune hatt en egen elitekorordning med egne kriterier for tildeling siden 2003. For å kunne gi rammevilkår for ytterligere kvalitativ vekst, er det behov for å videreutvikle denne ordningen.

Korene er en betydelig ressurs for sine lokalmiljø. Mange av bydelskorene har deltatt aktivt på lokale kulturdager i en årrekke og er en aktiv konsertprodusent i sine nærmiljø. Mange av seniorkorene har også en viktig samfunnsrolle i at de aktivt oppsøker dagsentre og sykehjem og underholder brukerne og beboerne der.

Det er også høy aktivitet i byens barne- og ungdomskormiljø. Det har vært en lang tradisjon for at barnekorene har hatt en sterk tilknytning til lokale menigheter. Her har man hatt ressurser til sangopplæring for barn og unge, og det gjøres et svært godt arbeid med korutvikling i mange menigheter i Bergen. Kantoren som korleder er viktig i det kirkelige korarbeidet.

Siden 2013 har kommunen vært en aktiv bidragsyter til Ung i Kor Vests prosjekt «Barn synger», som har som formål å etablere livssynsøytrale barnekor i alle bydeler, dels for å sikre tilgang til et kortilbud også utenfor kirkene for de som ønsker det, men også for å øke andelen barne- og ungdomskor i bydelene generelt. Prosjektet har gitt en vekst i antall barnekor rundt om i byen, men det har vært utfordringer knyttet til å få foreldregruppene til å engasjere seg i drift av korene i form av å påta seg verv og oppgaver. Ved å ta ansvar for deler av det administrative arbeidet og inngå et tett samarbeid med lokale skoler, har Ung i Kor Vest lyktes med å sikre stabil drift for flere av de nye korene. Det er likevel et demokratisk underskudd i «Barn synger» korene og en ser for seg en fremtidig organisering der en kan få inn en foreldrerepresentant sammen med en deltakerrepresentant som et supplement til driften av det enkelte kor. De neste årene vil en i tillegg gå videre i satsingen og rette fokus mot nye målgrupper. Et fokusområde vil være ungdom, andre områder vil være inkludering av barn med ikke-vestlig bakgrunn og barn som lever under fattigdom. Ung i kor Vest har også et fokus på å bygge et faglig fellesskap for kordirigenter. En ønsker å gi

dirigentene en arena hvor de kan styrke sin kompetanse, en arena der felles utfordringer kan diskuteres og der en kan få faglig påfyll.

Krafttak for sang er et nasjonalt sangløft som ble stiftet i 2014. Formålet med prosjektet er å bygge et syngende samfunn der alle mennesker får del i sangen som kilde til glede, kreativitet, identitet, helse og egenutvikling. Prosjektets målsetting er at alle landets innbyggere skal ha tilgang på et sangtilbud uavhengig av funksjonsnivå, alder, bosted og etnisitet. Sang skaper glede, musikalske opplevelser, høytid og fellesskapsfølelse. Samtidig kan sang være et effektivt verktøy for språkutvikling, hukommelse, integrering og forbedring av det psykososiale miljøet. Som del av sangløftet er det opprettet fem programområder: Sang for barn og unge, Sang i eldreomsorgen, Sang og inkludering, Sang og helse og Sang i lokalsamfunnet.

Som del av programområdet Sang for barn og unge, har Krafttak for Sang i samarbeid med Musikk i skolen utviklet det kunstpedagogiske programmet «Syngende skole». Programmet har som formål å forankre sangen som en naturlig og aktiv del av skolehverdagen. Programmet skal være et verktøy for de ansatte i skolen for lettere å kunne ta i bruk sang som en del av undervisningen og gjøre sang til en naturlig del av skolehverdagen. Det å kunne syngesammen har vist seg å ha gode effekter på samhold og kreativitet blant barn og unge. Ved å bruke mer sang i skolen, lærer barna at det å syngesammen er en naturlig måte å uttrykke seg på og man ivaretar også sangtradisjoner som folketoner og tradisjonelle barnesanger.

I 2017 bevilger Bergen kommune kr 448 250,- i driftsmidler til amatørkor, kr 100 000,- i driftsmidler til elitekor, kr 100 000,- til Grieg Internasjonale Korfestival, kr 200 000,- i driftstilskudd til Norges Korforbund Hordaland og kr 377 000,- i driftstilskudd til barne- og ungdomskor. Det bevilges også kr 105 000,- i prosjektmidler til amatørkor.

5.1.1. Utfordringer for korfeltet:

- Bergens amatørkor øver i en rekke ulike lokaler, fra klasserom til grendahus og kirkerom. Det er en utfordring for mange at lokalene ikke er tilpasset formålet med tanke på akustikk og inneklima.
- Mange kor må leie øvingslokaler fra private utleiery, og store deler av korets inntekter går med til å betale for husleie.
- Mange kor benytter seg av høyt kvalifiserte instruktører og dirigenter. Særlig for barne- og ungdomskorene er høye utgifter til avlønning av instruktør en stor utfordring.
- Kormiljøet i Bergen er stort og variert, men antallet aktive korsangere er begrenset. Særlig for mange av blandakorene er det en utfordring å rekruttere herrestemmer til koret. Mange er også aktive i flere kor samtidig.
- For ungdomsgruppen er det fortsatt en stor overvekt av kor tilknyttet lokale menigheter. Det er stor etterspørsel etter livsynsuavhengige kor for barn- og unge.

- Andelen av deltakere med minoritetsbakgrunn er lav, i alle alderskategorier. Det er en utfordring å nå fram til disse gruppene med informasjon om sang- og kortilbud i nærmiljøet.
- Kordirigentene i Bergen etterlyser en faglig og sosial møteplass, og savner en arena hvor man kan møtes for å utveksle erfaringer og korfaglig kompetanse.
- Sang har over tid fått mindre plass som en naturlig del av skolens hverdag. Dette fører igjen til at barn og unge blir mindre kjent med sang og musikk som uttrykksform og at tradisjonelle sanger forsvinner fra kulturrepertoaret.

5.1.2. Tiltak:

- Kartlegge øvings- og formidlingslokaler i Bergen kommune, med tanke på tilpassing av disse til kor- og sangaktivitet. Være en pådriver for at nye kommunale bygg har rom/areal som er akustisk tilpasset for koraktivitet.
- Videreføre tilskudd til Ung i Kor Vests Barn Synger! og videreutvikle satsningen.
- Gi tilskudd til initiativ som støtter opp om kortilbud for barn og unge, særlig i områder med stor andel innbyggere med minoritetsbakgrunn.
- Gi tilskudd til en dirigentordning for barne- og ungdomskor på linje med eksisterende dirigentordning for skolekorps.
- Støtte opp om initiativ som fremmer faglig kompetanse for kordirigenter og sangpedagoger.
- Utvide støtteordningene for elitekor til å omfatte flere kor på høyt faglig nivå.
- Være pådriver for at musikkpedagogiske program som «Syngende skole» blir integrert i grunnskolens virksomhet.

5.2. Korps

I forhold til folketallet har Norge flere korpsmusikanter enn noe annet land. Bergen er en svært god bidragsyter i denne sammenhengen med et rikt korpsmiljø i alle aldersklasser. Kvaliteten på de bergenske korpsene er jevnt over god, og mange av korpsene hevder seg svært godt i nasjonale og internasjonale konkurranser. Korpsene er en viktig del av amatørkulturlivet i Bergen, og korpsene er uunnværlige i markeringer, feiringer, byarrangement med mer.

Ved telling av aktive medlemmer i korps i 2006, talte man 72 korps og 2692 medlemmer. Tilsvarende tall i 2016 var 73 korps med 2445 medlemmer. Hovedandelen av medlemmer i korps befinner seg i segmentet 6-25 år. Tross en liten nedgang i antall medlemmer totalt sett, har Bergen fortsatt et av Norges sterkeste og fremste korpsmiljø med stor musikalsk bredde.

Voksenkorpsene i Bergen finnes i alle nivåer. Bjørsvik Brass, Krohnengen Brass Band, Dragefjellsets Musikkorps, Sandvikens Ungdomskorps og Tertnes Brass er alle definert som elitedivisjonkorps, og

flere andre ligger like under dette nivået. De fleste korpsene i byen har gode mål og planer og hevder seg godt i konkurransesammenheng. Dette gjelder både skolekorpsene og voksenkorpsene. Flere av korpsene har vunnet både Norgesmesterskap og Europamesterskap i sine klasser. Norges Musikkorps Forbund Hordaland og korpsene i regionen har et godt samarbeid med det profesjonelle musikklivet, deriblant Sjøforsvarets Musikkorps. Det er viktig for å opprettholde et godt korpsmiljø på høyt nivå i Bergen at det er et profesjonelt korps i regionen.

Skolekorpsmusikanter som ønsker større utfordringer, kan delta i Ung dirigent, Ung i korps, Ungdommens Musikkmeisterskap og i felleskorpsene Hordaland Ungdomskorps og Hordaland Ungdoms Brass Band, som har samlinger flere ganger årlig. Sommerkurs er et annet tilbud til denne gruppen.

Høyt musikalsk nivå og dyktige musikanter krever tilgang til gode instrumenter og høyt kvalifiserte instruktører og dirigenter. Det er gjennomgående et sterkt fokus på å bruke godt kvalifiserte instruktører og dirigenter i korpsmiljøet. For skolekorpsene er samarbeidet med kulturskolen viktig for å kunne hente inn kompetente lærekrefter. Bergen kulturskole sier i sitt innspill til Amatørkulturplanen at «en fortsatt bred styrking av dirigenttjenesten til kor, korps og orkester blir en viktig prioritering fremover». Her er forskjellen mellom de organisasjonene som får subsidierte tjenester og de som ikke får det for store i dag.

Drift av musikkorps er kostbart, og krever god intern organisering. Mye frivillig arbeid og tilgang på gode tilskuddsordninger til drift og arrangement er nødvendig for å få korpsdriften til å gå rundt. Gjennomsnittlig koster det i overkant av kr. 500 000,- årlig å drive et musikkorps. Utgiftene er noe høyere for janitsjarkorps fordi de har flere instrumentgrupper og dermed ofte har behov for flere instruktører og instrumenttyper. Instrumentparken til et korps er gjennomsnittlig verdt mellom kr. 600 000,- og 1. 000 000,-. Bergen kommunes instrumenttilskudd til skolekorps og orkester er på kr. 625 000,- og deles årlig ut sammen med driftstilskudd etter søknad. NMF Hordaland deler også ut instrumenttilskudd til denne gruppen. Det finnes ingen tilsvarende tilskuddsordninger for voksenkorps. Instrumenttilskuddsordningene har vært til god hjelp for skolekorpsene for å kunne skifte ut utrangerte instrumenter. Det er viktig å videreføre ordningene som bidrar til å opprettholde og øke kvaliteten i korpsene.

Korpsene er avhengige av engasjerte styremedlemmer i medlemsmassen. Skolekorpsene drives av foreldre sammen med korpsrepresentanter som også velges inn i styret. I likhet med andre frivillige organisasjoner har korpsene større utfordringer med å fylle styrevervene enn tidligere. NMF har laget gode nettkurs på sine nettsider for drift av korps og organisasjonen arrangerer også kurs beregnet på styremedlemmer.

I 2017 er det avsatt kr. 1 100 000,- til voksenkor, - korps og – orkester. I tillegg er det avsatt kr. 400. 000,- til elitekorps på egen linje i bybudsjettet. Innenfor midlene til voksenkor, - korps og orkester gjøres det en avsetning på kr. 200 000,- til åpne prosjektmidler. Ordningen omfatter tilskudd til prosjekter som ikke inngår i organisasjonens ordinære drift. Prosjekter som kan få støtte er større konsertproduksjoner, CD-innspilling, bestillingsverk, jubileumskonserter, samarbeidsprosjekter med andre aktører (både profesjonelle og amatører), konkurransedeltakelse, seminarer og lignende

Det er avsatt kr 1 410 000,- på tilskuddsordningen for barnekor, korps og orkester i 2017 og av disse er det bevilget kr 711 000,- i driftstilskudd til 37 skolekorps. I tillegg er det bevilget kr 625.000,- i instrumenttilskudd. Det er også bevilget kr 100.000,- til beste skolekorps fra Bergen i junior-NM i Brass og Janitsjar. Bergen kommune ønsker på denne måten å gi skolekorps som legger ned ekstra mye tid i sitt musikalske arbeid og utviklingsprogram en ekstra økonomisk stimulans.

Skolekorpsene kan delta i flere større mønstringer i løpet av året. Her kan nevnes Hordablæsten med konkurranser for skolekorps, ensembler og solister, Mangerfestivalen, Fanafestivalen og NM for skolekorps, brass og janitsjar, i tillegg til ulike sommerkurs og større felleskonserter. Voksenkorpsene kan delta i HordaAmatøren og NM for brass- og janitsjarkorps. NM i brass arrangeres hvert år i Grieghallen med lokale korps som tekniske arrangører. I tillegg arrangeres det en lang rekke konserter av korpsene selv i løpet av året. I overkant av 2000 konsertarrangement hvert år er et forsiktig anslag. Musikkorps i Hordaland produserer mer enn 100 årsverk i opplæringstimer hvert år og er viktige arbeidsplasser for dirigenter og instruktører.

Kr. 250 000,- er avsatt til et mentorprogram for skolekorps i regi av NMF Hordaland. I dette programmet får skolekorps tilbud om en mentor som skal følge dirigenten og gi individuell veiledning. I tillegg har korpsets styre fått veiledning fra NMF Hordaland om saker som angår drift av korpset. Gjennom å høyne både dirigentens pedagogiske og faglige kompetanse og styrets kompetanse om drift og arbeidsgiveransvar, har målet vært å bedre korpsenes kvalitet og status. Likevel er det en utfordring å rekruttere styremedlemmer i korpsdriften, og det er derfor utprøvd nye modeller gjennom alliansekorps og forenkling av administrasjon gjennom samarbeid mellom flere korps jfr. Tertnesmodellen som ble omtalt på innspillskonferansen for amatørkulturplanen våren 2017.

Flere av korpsene sier i sine årsmeldinger at det kan være en utfordring å videreutvikle og ivareta nye aspiranter slik at de integreres i hovedkorpsene. Når de først er etablert i hovedkorpsene, er det større sjanse for at de blir værende. Dette er en utfordring mange ønsker å ta tak i på en bedre måte. Overgangen fra skolekorps til voksenkorps er også en kritisk fase med tanke på frafall. Norges Musikkorps Forbund sier i sin handlingsplan for 2014 – 2018 at de særlig setter fokus på skolekorpsene, rekruttering og god opplæring de første årene. Dette vil også sikre rekruttering til voksenkorpsene. Mange av korpsene i Bergen arbeider godt med rekruttering, blant annet ved å arrangere felles konserter og prosjekt på tvers av aldersgruppene.

Dersom rekrutteringen av nye musikanter til korpset er lav, har det vært en trend de siste årene at noen skolekorps har valgt å slå seg sammen. Dette kan i mange tilfeller gi flere medlemmer totalt, høyere kvalitet og mer robuste organisasjoner. Det er også etablert et samarbeid mellom kulturskolen, Norges Musikkorps Forbund og skoler om instrumentopplæring i SFO-tid. Samarbeidet har som mål å styrke korpsene kvalitativt og øke rekruttering til korpsene.

Øvingslokaler, formidlingsarenaer og manglende lagerplass nevnes av mange som utfordringer for korpsdriften. Kvaliteten på øvingslokalene varierer mye både for skolekorpsene og for voksenkorpsene. Utfordringene mange møter er alt fra akustiske forhold og mangel på lagerplass til utstyr som er lite mobilt, til ulike utleieregler på de lokale skolene. Bergen kommune arbeider for at disse forholdene skal bedres, blant annet ved å gjøre skolens lokaler søkbare i tjenesten «Aktiv by» der man enkelt kan booke kulturlokaler i Bergen kommune. Det er viktig at Norsk Standard 8178

«Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse» legges til grunn i planarbeidet for alle nybygg som skal brukes av det frivillige musikkfeltet.

5.2.1. utfordringer på korpsfeltet:

- Egnede lokaler for øving og formidling – også utfordringer i forholdt til lagerplass. Lokalene som etterspørres bør ha en utforming som svarer på organisasjonenes behov for akustikk. Det er viktig at Norsk Standard 8178 «Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse» legges til grunn i planarbeidet for alle nybygg som skal brukes av det frivillige musikkfeltet. Det bør være mulig å oppbevare utstyr som er lite mobilt.
- Høye kostnader til dirigenter og instruktører. Ikke alle får subsidiert dirigent fra kulturskolen og dette kan føre til store ulikheter i kompetanseutvikling og økonomi mellom skolekorpsene.
- Høye kostnader til instrumentkjøp og vedlikehold av instrumentpark er en utfordring i all korpsdrift. Det finnes etter hvert gode tilskuddsmuligheter på dette området, særlig for skolekorpsene.
- Kompetansebygging. I skolekorpsene er det å sikre et godt musikalsk nivå og muligheter for utvikling av medlemmer med ulike ferdighetsnivå en utfordring.
- Rekruttering av nye medlemmer i alle typer korps, og overgangen fra skolekorps til voksenkorps er et område både skolekorpsene og voksenkorpsene er oppmerksomme på.
- I mange skolekorps er det en utfordring å få voksne til å påta seg styreverv. Også i organisasjoner for voksne er det etter hvert blitt vanskeligere å rekruttere nye styremedlemmer.

5.2.2. Tiltak:

- Oppfordre til økt samarbeid mellom kulturskolen og det frivillige skolekorpsmiljøet.
- Styrke ordningen for subsidierte dirigenter og instruktører fra kulturskolen til korps.
- Styrke ordningen for instrumentstøtte til korps og orkester.
- Gi støtte til nye former for administrasjon og forvaltning av korps.
- Videreføre støtten til mentorprogrammet for skolekorpsdirigenter i regi av NMF Hordaland.
- Videreføre ordningen med tilskudd til elitekorps.

5.3. Øvrig musikk, herunder folkemusikk

Det øvrige amatørmusikklivet i Bergen er stort, sammensatt og spennende og har et spenn som favner bredt. Fra rock, orkestre til tradisjonsmusikk.

Rytmisk musikk

Bandmiljøet i Bergen er stort og produktivt. Gjennom mange år har bandmedlemmer kunnet utvikle sin musikkinteresse i lokaler, øvingsrom og studioer hvorav mange er tilrettelagt av Bergen kommune. Øvingsbinger og musikkverksteder har vært viktige bidrag sammen med støtteordninger rettet mot lokale og sentrale musikkgrupper. Bergen kommune har per i dag 18 øvingsbinger hvorav 16 ligger i Øvingsparken på Grønneviksøren og 2 ligger i Åsane. Rundt halvparten av bingene blir leid ut med utstyr.

Tilrettelagte konsertlokaler er viktige både for de unge bandene og for de mer etablerte bandene. Det finnes en del konsertarenaer i bydelene, som i Fana Kulturhus, Ytrebygda kultursenter/Skranevatnet skole, kulturverkstedet U82 i Åsane, Ådnahall i Indre Arna, Kultursalen i Loddefjord og Ungdommens hus på Laksevåg. Sentrale, tilrettelagte scener for ungdomsband som kan tiltrekke seg et yngre publikum kan være en utfordring. I sentrum har derfor Garage i Nygårdsgaten vært en viktig konsertarena for band i over 30 år. Utallige nye band har hatt sin første opptreden her, og arenaen er fortsatt viktig. Østre, som er en arena for lydkunst, er et nyere konsertsted som kan brukes av unge musikere, og Hulen på Møhlenpris har også egne arrangementer der Bergens unge band kan formidle sin musikk. Slike springbrettscener er viktige for fremveksten av nye band som ønsker å slå igjennom både nasjonalt og internasjonalt.

AKKS Bergen er en ideell musikkorganisasjon som har opplevd vekst både i antall årsverk, medlemmer og aktivitetsfrekvens de siste årene. Organisasjonen har i dag 2,9 årsverk fordelt på tre ansatte og ledes av et arbeidende styre som deltar i ulike aktiviteter. AKKS skal rekruttere til alle ledd av musikkbransjen og fokuserer på å rekruttere ungdommer, særlig jenter, til musikklivet. AKKS Bergen er en arena for opplæring, kunnskap og kompetanse, med fokus på likestilling, mangfold og tilgjengelighet.

Organisasjonen er ansvarlig for UFLAKKS, en konsertserie for og av ungdom, og arrangerer den årlige Eggstockfestivalen. Fra og med høsten 2016 har AKKS arrangert Loud, Jentenes bandleir, i høstferien, og har vært involvert i satsingen Ung delegat under Vill Vill Vest. AKKS var produsent av UKM-festivalen i 2016 og 2017 og skal også produsere festivalen i 2018 og 2019.

Folkemusikk

I tillegg til spelemannslagene har Bergen ungdomslag Ervingen koret Kor e` tonen og gruppen Kveding. Kor e` tonen er et blandet kor med rundt 25 medlemmer. Repertoaret er allsidig og favner både klassisk musikk, pop og samtidsmusikk så vel som folkemusikk. Innenfor kveding har laget en gruppe på 7 personer som er interessert i den gamle syngemåten i norsk folkevisesang. Medlemsmassen de seneste årene har vært stabil med rundt 170 voksne medlemmer og 22 ungdomsmedlemmer. Et lite unntak er barnegruppen som har fått økt medlemstallet fra 14 til 26 etter at Dragegjengen startet. Dragegjengen, som ble startet i 2015, er et spelemannslag med 11 medlemmer. Deltakerne i Dragegjengen har meldt seg inn i kulturskolen og har to instruktører som følger dem. De får undervisning både i sang, instrument og dans. Det fremholdes at det er «sosialt, motiverende og ansvarliggjørende, i tillegg til at det er verdifullt for norsk kulturarv». En har laget en konkret rekrutteringsplan for å rekruttere flere medlemmer og for å videreutvikle laget.

Orkester

De Unges Orkesterforbund (UNOF) er en landsomfattende frivillig organisasjon for alle barne- og ungdomsorkestre i Norge. UNOF Hordaland arrangerer sommerskole på Halsnøy og Vestlandsfestivalen, driver Vestnorsk ungdomssymfoniorkester og avholder ulike seminarer. Medlemmene i orkesterforbundet kommer fra ulike orkestre. De fleste spiller enten i strykeorkestre eller i symfoniorkestre for barn og ungdom. Medlemsmassen kommer også fra ensembler som består av bare en type instrumenter, for eksempel Suzuki Strings, som er for bratsjister. Det finnes 16 orkestre i Bergen inkludert Vestnorsk ungdomssymfoniorkester. Hovedtyngden av orkestrene holder til i Fana og Bergenhus bydeler.

Bergen Filharmoniske Ungdomsorkester (BFUng) forvaltes av Bergen filharmoniske orkester og er et tilbud til unge musikk talenter. Orkesteret har sitt utspring i Ung symfoni, som eksisterte i omtrent 20 år, og som da var det eneste helårlige ungdomssymfoniorkesteret i Norge. BFUng ønsker å være flaggskipet blant ungdomssymfoniorkestrene i Norge, og dette vil en oppnå gjennom tett samarbeid med de profesjonelle orkestermiljøene. BFUng- satsingen er et viktig bidrag til talentutvikling av unge musikere i Bergen.

Bergen unge kammerorkester er også et kvalitetsorkester som gir unge musikk talenter mulighet til å utvikle sine evner og ferdigheter til et høyt nivå. Orkesteret har fokus på kammermusikkalsk samspill, og har holdt en rekke konserter både i Europa, USA og i Kina. Deltakerne rekrutteres fra Bergen kulturskole, musikklinjene på Langhaugen, Kongshaug gymnas og Griegakademiet.

Utvikling: Antall orkester som har søkt om driftstilskudd fra Bergen kommune var stabilt i perioden 2008 til 2012. Fra 2012 til 2017 har man sett en økning i medlemstallet fra 220 medlemmer i 2012 til 390 medlemmer i 2017. Spesielt stor er økningen i Fana bydel.

I 2017 ble det fra driftstilskuddsordningene utbetalt kr 38 500 til fem amatørorkester og kr 275 000,- til 17 barne- og ungdomsorkester. I tillegg ble det utbetalt kr 65 000,- i instrumentstøtte til 6 barne- og ungdomsorkester.

Norske Symfoniorkestres Landsforbund (NASOL) er en landsomfattende organisasjon for de voksne ikke profesjonelle orkestrene. UNOF sine barne- og ungdomsorkestre er også medlemmer i NASOL. Bergen har 3 orkester for voksne som er medlemmer i organisasjonen.

5.3.1. utfordringer på musikkfeltet:

- Musikk livet trenger gode øvingslokaler tilrettelagt for formålet. Lokalene må ha en utforming som svarer på organisasjonenes behov for akustikk, ha plass til oppbevaring av noe utstyr og være lokalisert slik at de er lett tilgjengelige.
- Innenfor tradisjonsmusikken opplever en at det er vanskelig å nå ut til nye målgrupper. Det er en utfordring at feltet kan oppleves som «smalt» og en bør se på muligheten for å finne nye arenaer for formidling og synliggjøring. En bør i tillegg også se på andre arenaer for markedsføring og rekruttering.

- Behovet for større konsertarenaer er stort. Men en trenger også mindre lokaler og visningssteder som kan ivareta mer intime arrangementer.
- Flere organisasjoner etterlyser utviklingsprosjekt som gir synlighet og inspirasjon for økt deltakelse og fornying.
- Eksisterende tilskuddsordninger oppleves til dels som mindre tilpasset musikkfeltet. Dette gjør at gode prosjekter og tiltak kan falle utenfor støttekriteriene. Det samme kan organisasjoner som har en medlemsmasse som favner flere generasjoner gjøre.

5.3.2. Tiltak:

- Fremskaffe egnede og attraktive scener for formidling av de unges musikkuttrykk.
- Etablere en støtteordning for nyskapende musikkprosjekt på tvers av sjanger og på tvers av generasjoner.
- Være pådriver for at tradisjonsmusikken i større grad inkluderes i SFO-tilbud og i grunnskolens aktiviteter.
- Invitere til rundebordsdebatter med tema fornying og kvalitetsutvikling.
- Videreføre driftsstøtte til organisasjoner i tråd med ambisjoner og resultat.

5.4. *Dans og teater*

Teater og dans er store og viktige områder innen Bergens amatørkulturliv. Organisasjonene varierer fra de små gruppene lokalisert ved barneskoler og i lokale kulturbygg, til større organisasjoner som tilbyr gruppeundervisning fordelt på ulike dansesjangre eller scenekunstsjangre. Med tilskudd fra Bergen kommune kan lokale foreldreutvalg ved skolene leie inn profesjonelle dansere til å undervise nesten på lik linje med større danse- og teaterhus. På dansefeltet er det noen stiler, som breakdance som ikke har profesjonelle utøvere i tradisjonell forstand, og disse er særlig populære når lokale grupper administrerer dansekurs på den lokale skolen. En profesjonell er også i denne sammenhengen en som har dansen som levevei, for eksempel gjennom deltagelse i kjente dansegrupper.

Antall danseorganisasjoner har økt i Bergen de siste ti årene, samtidig som medlemstallet er fordoblet. De største aldersgruppene er 0-12 år, 46-60 år og 71+. Bergen har flere store danseorganisasjoner i tillegg til lokale kulturverksteder, som samlet gir barn og unge et godt tilbud innenfor flere danseformer. De siste årene har talentprogrammer på TV vokst i antall og form, noe som har bidratt til at interessen for dans har vokst. Her fyller amatørkulturen en viktig rolle ved å møte den økte interessen med gode og varierte dansekurs. Seniordansorganisasjonene står for den største andelen av tilbud til seniorgruppen. Seniorer er en stor og aktiv gruppe innen amatørkulturlivet noe som kommer klart frem av tallene fra 2016.

Bergen har flere kompetansesentre innen dans og teater. Disse bidrar til faglig vekst og stabilitet, samt variasjon og et større sosialt miljø. Bergen ungdomslag Ervingen tilbyr aktiviteter innen flere

felt, deriblant folkedans, og er den største aktøren innen norsk folkedans i Bergensområdet. Gjennom undervisning som går fra barn til senior opplever de at dyktige dansere går gradene opp til selv å bli instruktører. I tillegg prøver organisasjonen å knytte til seg aktive dansere utenfra som vil komme til Bergen for å undervise. For Bergen ungdomslag Ervingen er folkedans og folkemusikk to deler av en helhet, og de er derfor også nevnt i kapittel 5.3. Øvrig musikk.

Bergen Dansesenter er et regionalt kompetansesenter for dans som tilbyr danse- og ballettundervisning for barn, ungdom og voksne. De tilbyr også graderinger for alle nivå i klassisk ballett. Bergen Dansesenter aktiverer både amatører og profesjonelle som gjerne kommer tilbake etter endt utdanning i utlandet for å undervise ved skolen de startet karrieren sin ved. Denne vekslingen mellom amatører og profesjonelle skaper møtesteder der utøverne opplever utvikling og vekst, i tillegg til at møtepunktet gjør det mulig for dyktige amatører å ta steget videre mot å bli profesjonelle.

Bergen Kulturskole styrker Bergens amatørkulturliv med et bredt tilbud innen dans for barn i alle aldre, i tillegg til talentutvikling og fordypning innen danseformene jazzdans, klassisk ballett og moderne dans/samtidsdans.

Bergen huser i tillegg store organisasjoner som underviser i tradisjonelle danseformer som indisk dans, tamilsk dans, Bollywood etc. I disse organisasjonene underviser dansere som ofte har danseutdanning fra sitt hjemland, eller som har gått gradene i organisasjonen i Bergen. Danseskolene er åpne for alle og bruker ofte kommunale kulturbygg eller skoler til sin aktivitet. I motsetning til norske folkedansorganisasjoner har disse dansegruppene ikke problemer med å rekruttere unge dansere.

Cornerteateret ble åpnet i 2013 som en arena for produksjon og visning av teater, og som et kreativt scenehus for barn og unge. Teaterhuset på Møhlenpris fungerer som et samlingspunkt for det frie og det frivillige scenekunstmiljøet i Bergen. Cornerteatret huser blant annet Vestlandske Teatersenter, som driver teaterskole for barn og unge mellom 6 og 20 år. VT har flere amatørkulturorganisasjoner på sine medlemslister og har i mange år vært en viktig institusjon som regionalt kompetansesenter for teater og drama. Når medlemmene av Vestlandske Teatersenters teaterskole spiller forestillinger på samme scener som profesjonelle teatergrupper kan dette bidra til at de unge skuespillerne tidlig kommer i kontakt med dette miljøet.

Fyllingsdalen Nye Teater trekker barn og unge fra hele Bergen og omegnskommunene til sine teaterkurs og forestillinger. Teateret har et samarbeid med dramalinjen på Fyllingsdalen videregående skole. Sammen har de utviklet et formelt talentutviklingsprosjekt i samarbeid med Norsk filmsenter og Norsk filminstitutt. Medlemmene ved teaterskolen blir i stor grad inkludert i større teaterproduksjoner med sang og dans, og blir en del av et profesjonelt teaterhus med gjentakende forestillinger over en lengre periode. Denne kombinasjonen av teaterskole og deltagelse i store teaterproduksjoner er unik i Norge. Flere etablerte skuespillere fra Bergen har startet karrieren sin som deltakere her. Fyllingsdalen Nye Teater bruker teaterhuset til egenproduserte matinéforestillinger i tillegg til utleie for byens øvrige amatørkulturliv.

Cosplay ble i perioden 2006-2016 mer utbredt og en sjanger mange kjenner til og har hørt om. Cosplay ligger i krysningspunktet mellom kunst, håndverk, teater og historie. Deltakerne kler seg ut som kjente figurer fra litteratur, tegneserier, TV eller lignende, gjerne med referanser til japansk

populærkultur, og spiller så figuren i nasjonale og internasjonale samlinger eller conventions. Publikum er en viktig del av opplevelsen, og det arrangeres cosplay-konkurranser der deltakerne viser seg frem kledd som «sin» karakter og blir bedømt av en jury på bakgrunn av beste egenproduserte kostyme, beste innlevelse eller lignende.

Levende rollespill eller «Laiv» er en form for kollektiv improvisert dramatisering, der det normalt ikke er tilskuere; publikum deltar i stedet aktivt gjennom å spille en rolle. Rollespill har elementer fra teater og kulturminnevern, historiefortelling og improvisasjon. Deltagerne får utdelt en rollefigur gjerne med henvisninger til miljø, personlighet og samspill. Selve handlingen utvikles underveis på bakgrunn av roller, relasjoner og plott, og her blir alt en del av opplevelsen; tale, kroppsspråk, scenografi, dans, musikk – alt for å skape og spille ut miljøer og roller.

Som første by i Norge ble Bergen i 2017 en del av den internasjonale og veletablerte Fringe Festival-plattformen. Som en av nesten 200 Fringe-festivaler i verden vil Norway Fringe scenefestival i Bergen løfte både amatører og profesjonelle aktører og gi dem en felles arena. Festivalen ønsker å bryte ned alle sjangre og skillelinjer mellom profesjonelle og amatører, og gir i stor grad scenekunstnere i dette skillet en mulighet til å utøve i det som kan være tidsovergangen mellom amatør og profesjonell. Norway Fringe Festival Bergen er en del av det nyetablerte nettverket Nordic Fringe Network som gjennom sitt fokus på tidsmessig og geografisk nærhet gir både profesjonelle og amatører mulighet for å nå et større nordisk publikum i løpet av kort tid. Bergen kommune vil følge utviklingen av denne festivalen i årene fremover.

At skolen som rekrutteringsarena er viktig er en sentral del av tilbakemeldingene kommunen har fått fra amatørkulturlivet. På tvers av genre opplever organisasjoner at tilstedeværelse og mulighetene for å ha kurs for barn i SFO-tiden har bidratt til økt deltagelse i organisasjonens øvrige virke. Dette er noe skolekorpene kjenner godt til, og i flere år har korpene rekruttert barn direkte etter å ha gitt instrumentopplæring direkte etter skolens slutt. Teater og dans er på samme måte som korps en gruppeaktivitet, noe som gjør aktiviteten svært egnet for undervisning i SFO. Det er viktig at kultur blir en del av SFO-planen som Bergen kommune er i gang med. Særlig innen teater er der flere eksempler på at store skolemusikaler munner ut i teaterorganisasjoner som plukker opp skoleelevene når de ikke lenger er en del av skolen, eller at elevene rekrutteres til allerede etablerte teaterorganisasjoner. Teater og dans gir elevene utdanning og utvikling som komplementerer og utfyller skoleundervisningen i teoretiske fag og gir barna en bredere plattform som de vil kunne dra nytte av både faglig og personlig.

5.4.1. utfordringer på dans- og teaterfeltet:

- Tilpassede lokaler til produksjon og framføring. Dans trenger lokaler med egnet underlag, speil, garderobefasiliteter og god plass for utøvelse av aktiviteten. Teater trenger stor lagringsplass til scenografi og kostymer, gjerne i nærhet til øvings – og visningsrom.
- Det er en skjevhet i tilbudet bydelsmessig. Mens noen bydeler er godt utrustet med både teater og dansetilbud, gjelder ikke dette alle. Særlig for barn og unge er det viktig at tilbudet er plassert i nærheten, slik at terskelen for den første kontakten er lav.

- Vanskeligheter med å rekruttere barn og unge til folkemusikk og folkedans. Det må skapes gode muligheter for kunnskapsutveksling mellom generasjonene slik at ikke disse kunstformene står i fare for å forsvinne.
- Danseorganisasjonenes kapasitet til å møte den økende danseinteressen hos innbyggerne med gode kvalitative tilbud. I takt med at danseinteressen øker er det viktig at det finnes tilbud som gir det nye fokuset en mulighet til å vokse og bli mer permanent.

5.4.2. Tiltak:

- Tilrettelegge lokaler slik at de oppfyller krav som knyttes til øving og formidling av dans og teater.
- Iverksette rekrutteringsprosjekt i samarbeid med dansesentre innen folkedans.
- Stimulere dansesentre og organisasjoner til å utvide tilbudet sitt for å møte en økende interesse for ulike danseformer.
- Videreføre driftsstøtte til kompetansesentre og organisasjoner i tråd med deres ambisjoner og resultat.
- Være pådriver for at mulighetene for teater- og danseundervisning blir synliggjort i den kommende SFO-planen.

5.5. Frivillig kulturvern

Frivillig kulturvern omfatter kultur- og lokalhistorisk arbeid og frivillig driftede museer, og er i tillegg til Amatørkulturplanen også omtalt i Bergen kommunes plan for Arkiv, bibliotek og museer 2012-2021 (ABM-planen). Feltet kan deles inn i tre hovedområder:

- Kulturminneorganisasjoner som driver informasjons- og påvirkningsarbeid.
- Historielag med formidlings- og publiseringsvirksomhet. Flere av disse driver med kursvirksomhet, for eksempel innen håndverkstradisjoner og slektsforskning.
- Frivillige grupper, knyttet til kulturminner som bygg eller fartøysamlinger.

Evalueringen av Amatørkulturplanen i 2016 viser at frivillig kulturvern er den sjangeren som engasjerer flest frivillige i Bergen. I en telling av antall aktive organisasjoner og medlemmer i feltet, viser det seg at over 9000 frivillige deltar i kulturhistoriske aktiviteter fordelt på i underkant av 80 organisasjoner. Siden forrige kartlegging av antall aktive i amatørkulturlivet i Bergen i 2006 har det vært en økning på 59 % innen denne sjangeren.

Det er allikevel enkelte faktorer som må tas hensyn til når man teller aktive innen denne sjangeren. Den store økningen kan tyde på at det både har vært en god vekst i antall aktive innen feltet i perioden, men også at man har fått bedre eller endrede rutiner for hvordan man teller og registrerer medlemmer. I tellingen har kommunen lagt til grunn at man teller aktive medlemmer i frivillige

organisasjoner som på regelmessig basis utøver sin fritidsaktivitet. Særlig innen kulturvern/historie kan nok graden av deltakelse variere stort, fra de som er aktive i foreningers drift på daglig basis, til de som deltar på aktiviteter i regi av foreningen et par ganger i halvåret.

I løpet av tiårsperioden har antallet venneforeninger gått ned, mens organisasjoner som baserer seg på aktivitetsbasert frivillighet har økt. Dette henger sammen med at frivillige i økende grad ønsker å bidra og oppleve at de gjør noe nyttig, samtidig som de ikke forplikter seg til langvarige medlemskap og det det måtte medføre av deltakelse i styrer og ulike verv.

I planperioden 2008-2017 har kommunen gitt tilskudd til drift og prosjekter innen kulturvernfeltet, med vekt på formidling og andre publikumsrettede aktiviteter. Bydelskontorene har også vært en viktig ressurs for aktørene og stilt med produksjonskompetanse og lokaler der det har vært mulig. De frivillige organisasjonene bruker også de profesjonelle organisasjonene innen ABM-feltet som viktige ressurser i sitt arbeid og flere av disse institusjonene har frivillighet som en prioritert del av sin virksomhet.

De frivillige organisasjonene innen fartøyvern og transport forvalter store verdier på vegne av fellesskapet. Blant annet har Fjordabaatane, som er et samarbeidsorgan for vernede fartøy med historisk tilknytning til Bergensregionen, anslått at den samlede verdien på porteføljen av veteranbåter beløper seg til cirka 200 millioner. Felles for organisasjonene innen feltet er at de tilbyr en faglig og sosial møteplass for bergensere med interesse for kulturvern, enten det er innen tekniske samlinger, fartøyvern eller kulturhistorisk interesse. Blant medlemmene er det høy grad av pensjonister, dette er det feltet innen amatørkulturen som har flest aktive i aldersgruppen 60+ og det er også det feltet som engasjerer flest menn. I alle andre sjangre er andelen kvinner noe høyere. Mange av de som engasjerer seg i frivillig kulturvern har jobbet på eller med ressursene de nå forvalter og føler dermed en sterk tilhørighet til de ulike samlingene og bygningene.

Bergen bymuseum har ansatt en egen frivillighetskoordinator. Frivillighetskoordinatoren samarbeider direkte med frivillige gjennom ulike prosjekter, kurs og annet, samtidig som Bymuseet som organisasjon jobber sammen med frivillige på mange plan, både ved at frivillige deltar i aktiviteter på museene og ved at de ansatte ved Bymuseet deler av sin kompetanse og kunnskap på ulike felt. I 2016 bidro 300 frivillige med 4000 timer, det vil si 2,13 årsverk, til Bymuseets arbeid.

Rådgivningstjenesten ved Norsk Trikotasjemuseum i Salhus har som formål å gi profesjonelle forvaltnings- og museumsfaglige råd til frivillige teknisk-industrielle samlinger i Bergen, herunder blant annet Bergen Tekniske Museum, Gamle Vossebanen, Ytre Arna Museum m.fl. Dette er grupper som har store og krevende samlinger og dermed et behov for at et profesjonelt museum bistår med råd og veiledning om hvordan disse bør forvaltes.

Høy gjennomsnittsalder på medlemmene er en utfordring for mange organisasjoner innen frivillig kulturvern. For å kunne rekruttere nye medlemmer som kan bidra til at teknisk-industrielle samlinger og lokale kulturminner blir tatt vare på, er det viktig at de ulike organisasjonene gjør seg synlig både i sine nærmiljø og blant andre frivillige kulturorganisasjoner, både for å kunne synliggjøre sin relevans overfor andre fagfelt og viktigheten av å ivareta lokale kulturminner og tradisjoner. Gjennom samarbeid med andre aktører i amatørkulturlivet kan man for eksempel ta i bruk bygg på en annen

måte i dag, og mer aktivitet i byggene kan på sikt føre til at drift og vedlikehold av byggene blir ivaretatt.

Gjennom økt bruk og formidling har man også potensiale til å nå ut til yngre generasjoner og øke interessen for å forvalte bygg og samlinger i kommende generasjoner. Mange unge/studenter har i dag et større fokus på å bygge CV og utføre frivillig arbeid som kan være verdifull arbeidserfaring når man senere skal ut på arbeidsmarkedet. Her ligger det et potensiale for frivilligheten i å kunne bruke disse ressursene til å få utført administrative oppgaver o.l.

5.5.1. utfordringer for frivillig kulturvern:

- Høy gjennomsnittsalder blant medlemmer og aktivt deltagende. Det er utfordrende å rekruttere yngre frivillige, spesielt i et marked der andre typer frivillig aktivitet kan være mer attraktivt, for eksempel gratispass til frivillige på musikkfestivaler.
- Forvaltningen av store verdier faller på et utvalg personer. Behov for å sikre gode rutiner for kompetanseoverføring og videre drift og vedlikehold av tekniske samlinger og kulturminner. Slik det er nå blir arbeidet svært personavhengig og derfor sårbart for endringer. Hva skjer med private samlinger, historiske bygg o.l. om 10-20 eller 50 år?
- Endring i yrkestyper, samt at enkelte håndverksyrker og teknisk faglige yrker forsvinner vil på sikt føre til en mangel på frivillige som har kunnskaper innenfor disse områdene.
- Frivillig arbeid er en ressurs for mottakeren, men kan også være en positiv kraft i den frivilliges liv. Hvordan kan man favne om alle byens innbyggere og sørge for at frivillig arbeid innen kulturvernsektoren kan fungere som en integrerings- og inkluderingsarena?

5.5.2. Tiltak:

- Oppmuntre og gi støtte til innovative rekrutteringsprosjekt rettet mot familier, barn og unge.
- Samarbeid med videregående skoler med yrkesfagslinjer, slik at elever kan bidra med håndverksfaglig og teknisk kompetanse i frivillige kulturvernorganisasjoner og samtidig oppnå arbeidserfaring.
- Stimulere større organisasjoner til å strukturere arbeidet sitt på en måte som fremmer økt deltagelse og interesse for organisasjonens arbeid.
- Styrke og fremme kompetansesentrene som er framhevet i ABM-planen.

5.6. Husflid og håndverk

Husflids og håndverksfeltet er et forholdsvis lite fagfelt, men feltet ivaretar viktig immateriell kulturarv. Mange av aktivitetene er husflidsteknikker som tidligere var svært viktige for mange i

deres daglige gjøremål. Mange av teknikkene var også nødvendige i et sjøbergingsperspektiv. Karding, spinning, veving og strikking var viktige teknikker som ble brukt til en rekke formål. Bergen har flere ulike typer interesseorganisasjoner som ønsker å ta vare på tradisjonelle håndverksteknikker, videreutvikle disse og bringe dem videre til nye generasjoner. Her er både husflidslag, quiltelag og håndverksted for barn og unge viktige aktører.

Husflidslagene er lokale kulturbærende interesseorganisasjoner som ivaretar og viderefører tradisjonsbærende husflids- og håndverksteknikker. Bergen har 5 husflidslag. Mye av kunnskapen som forvaltes av disse organisasjonen er handlingsbåren kunnskap. Det vil si kunnskap som formidles som opplæring fra kunnskapsbærer til elev. For noen av teknikkene finnes det lite skriftlig materiale og det er derfor viktig for overlevelsen av teknikken at det lages kurs og prosjekter der kunnskapen kan gis videre. Husflidslagene har en viktig oppgave på dette området, og for mange husflidslag er kursaktivitet kjernen i lagets virksomhet. Lagene poengterer at det er viktig å videreføre gleden ved å kunne tilvirke produkter på en bærekraftig måte. I tillegg til kurs arrangerer flere husflidslag julemarked, har jevnlig medlemsmøter, håndarbeidstreff, bryggegrupper og deltar på kulturdager.

Den digitale utviklingen har ført til at det nå lages instruksjonsvideoer innen ulike håndverksteknikker. For noen av teknikkene kan mangfoldet av videoer som legges på YouTube og Instagram være stort, og kvaliteten er ikke alltid sikret. Gode instruksjonsvideoer vil være lett tilgjengelig for ungdom og kan være med å bidra til å spre kunnskap om teknikkene.

De lokale husflidslagene i Bergen har alle tatt i bruk Facebook som en viktig markedsføringskanal når det gjelder informasjon om kurs og arrangementer. Mange av lagene er også flinke til å dele videre andre lag sine prosjekt og aktiviteter. Slik deling fører også til at nye grupper finner hverandre på sosiale medier og nye kurs og treff oppstår.

I 2007 ratifiserte Norge UNESCO-konvensjonen om immateriell kulturarv. Konvensjonen er opptatt av levende kulturarv innen 5 tema der tradisjonelt håndverk er en av disse. Norges Husflidslag ble i 2014 akkreditert av UNESCO som en NGO (Non-Governmental Organization) for å arbeide med konvensjonen. Rødlisteprojektene kommer som et resultat av dette. Lokale husflidslag har engasjert seg i dette arbeidet som skal bidra til å redde teknikker som står i fare for å bli glemt. Bergen Husflidslag har for eksempel startet en kniplegruppe som skal bidra til å lære opp nye kniplere da knipling er en rødliste-aktivitet som står i fare for å bli glemt. En har også et nytt prosjekt der en arbeider med gull- og sølvknipling.

Ung Husflid er husflidslagenes satsing på barn og unge. Bergendal husflidslag og Fana Husflidslag har egne barnegrupper. Arna Husflidslag har et eget undervisningsprogram for barn i 4. klasse.

Eksempler på ulike samarbeid er Hordamuseets «Gøy på landet» og «Ullveka-prosjektet» som samarbeider med Årstad videregående skole.

Husflidslagene ønsker å samarbeide med kommunen, for eksempel med håndarbeidsleir / skole, samt festival for barn i skoleferier.

Deltagelse fra flerkulturelle er tilfeldig, og det er lite målrettet satsing for å få innvandrere aktivt med i lagene. Bergen husflidslag hadde tidligere et prosjekt rettet mot innvandrerkvinner. Tertnes Kvinne- og familielag arrangerer håndarbeidsmøter for innvandrerkvinner og norske kvinner gjennom

organisasjonen Samhold i mangfold i Åsane (SIM) der kvinne- og familielaget er en av samarbeidspartene.

Strikking er et område som til dels skiller seg stort fra de fleste andre håndverksteknikkene. Dette fordi strikking har oppnådd ny popularitet og er igjen blitt populært i alle aldersgrupper. Nye strikkegrupper og strikkekafeer dukker opp i alle bydeler. Det kan være små treff med strikketøy på en kafe eller det kan være strikketog mellom byer. Strikkemøter arrangeres på museer, bibliotek, fritidsklubber, ja nær sagt hvor som helst.

5.6.1. Utfordringer for husflid- og håndverksfeltet:

- For noen organisasjoner er det en utfordring å finne egnede og tilgjengelige verkstedlokaler for aktivitet, spesielt der en har behov for plass til utstyr som tar forholdsvis stor plass og som ikke kan ryddes bort for hver gang.
- Egnede undervisningslokaler som oppfyller behovene for både teoretisk undervisning og praktisk utprøving ved kursing og opplæring av nye medlemmer, herunder både voksne og barn.
- Bergen er en by med stort mangfold og mange folkegrupper. Dette mangfoldet avspeiles ikke i interesseorganisasjonene for husflid og håndverk. Inkludering av innvandrere er derfor et felt som bør utvikles.
- Det er utfordrende for feltet at håndverk ikke er obligatorisk i skolen. Dette forringer statusen for håndverksfagene. En konsekvens vil være mangel på kvalifiserte lærere og bortfall av verdifull kunnskap.

5.6.2. Tiltak:

- Legge til rette for opprettelse av verkstedsklynger (MakerSpaces) der flere organisasjoner kan være samlokalisert samt dele felleslokaler ved behov (se kap.7.3).
- Belønne/støtte prosjekter som har som målsetting å inkludere deltakere fra ulike kulturer.
- Støtte større arrangementer / events som inkluderer flere målgrupper som barn og unge, voksne og innvandrere.
- Arbeide for at estetiske fag vektlegges i grunnskolen, og gi rom for husflids- og håndverksprosjekter i SFO.

5.7. Film/foto/bilde/gaming

Antall organisasjoner på dette feltet er mer enn halvert i perioden 2008-2017, men samtidig er antall deltakere nesten doblet. Vi finner flest deltakere i aldersgruppen 13-25 år, mye fordi det forholdsvis nye feltet gaming (eller e-sport) ble talt inn i kategorien Elektronikk, film/video da

amatørkulturplanen ble evaluert i 2017. Det er verdt å merke seg at alle aldersgrupper er representert innen dette feltet, med overvekt på de to aldersgruppene 13-25 år og 26-45 år.

Det svært populære ungdomskulturområdet gaming var ikke særlig synlig da den forrige planen ble skrevet. Nå er det et stort og viktig felt i amatørkulturlivet i Bergen, særlig blant barn og unge. Gaming er å spille spill enten på konsoll, PC eller andre digitale plattformer. Deltakerne spiller med hverandre eller mot hverandre, i samme rom og/eller sammen med gamere de møter på internett. Det skilles mellom casual gaming og E-sport der E-sport er konkurranserettet gaming. En del av aktiviteten er å se på at andre spiller og gjerne kommentere det som skjer – som en sportskommentator. Kampene blir strømmet på aktuelle kanaler, som YouTube. Det kan derfor være langt flere deltakere enn det er tilgjengelig utstyr. Opplæring av nye gamere skjer ved at de gode og erfarne spillerne lærer opp de nye. Kanskje på grunn av dette opplever organisasjonene at alder ikke betyr noe; deltakerne finner sammen på bakgrunn av delt interesse.

Film/foto/bilde/gaming er et område innen amatørkulturen som har utviklet seg raskt de siste årene i takt med teknologiske fremskritt. Smarttelefoner har gjort mulighetene for å produsere og bearbeide film og foto allment tilgjengelig. Gjennom inntoget av smarttelefoner har de aller fleste med seg film – og fotoutstyr over alt, i tillegg til muligheten for å publisere det som blir tatt opp i samtid til et ubegrenset publikum på internett. Tilgjengelighet og enklere utstyr gjør at man ikke lenger trenger å organisere seg i lokaler som er spesielt tilrettelagt for aktiviteten. Her skjer det derfor mye uorganisert. Organisasjoner opplever at det er lettere å engasjere medlemmer ved å fokusere på mer marginale områder innen feltet, som for eksempel 8mm-film eller polaroidkamera.

Bergen Offentlige Bibliotek har arbeidet med digital kultur og teknologi, blant annet sammen med UiB og frivillige organisasjoner. Biblioteket har en kodeklubb hvor barn, ungdom og voksne kan lære kreativ programmering, og tilbyr også kurs i 3D-printing, app- og spillutvikling i samarbeid med gaming-organisasjoner og spillutviklere. Biblioteket har et eksisterende spilltilbud på Hovedbiblioteket og i bydelsbibliotekene, og det kan være naturlig å satse videre på aktiviteter innen gaming og digital kultur i bibliotekene.

Egnede lokaler er viktig også for denne gruppen. Utøverne må ha tilpassede lokaler for aktivitetene, og et minimum av utstyr må være på plass for at de skal kunne utøve sin aktivitet. Tilstrekkelig antall strømkilder og stabil og god internettkapasitet er nødvendig for alle feltene. Gamingorganisasjonene har ofte ukentlig aktivitet der det er viktig at de er i nærmiljøene, slik at barn og unge lett kan komme seg dit på egen hånd. Slike samlingssteder skaper gode boområder. Unntaket er de store LAN - arrangementene (Local Area Network) som er avgrenset i tid og derfor kan legges til aktuelle flerbrukshaller eller skoler.

Aktivitetens plassering er mindre viktig for film-, foto- og bildeorganisasjonene. For disse er det et ønske å kunne samles et sentralt sted for å få tilgang til utstyr, og kanskje til og med delta i et aktivt og profesjonelt fagmiljø. Lokalenes egnethet er viktigere enn lokasjon. Medlemmer innen film/foto/bildeorganisasjoner er i all hovedsak studenter og voksne. De trenger utstillings- og visningslokaler, gjerne kombinert med muligheter for møtevirksomhet og fasiliteter som mørkerom. Tanken om delingsøkonomi er sentral. Deler flere organisasjoner på utstyr og husleie vil det føre til lavere utgifter for hver enkelt organisasjon. Et felles samlingssted vil også ivareta det viktige sosiale aspektet, fungere som en styrking av feltet og stimulere organisasjonenes samarbeidsmuligheter.

For denne gruppen er det naturlig å tenke at den nye amatørkulturplanen må ha åpenhet for nye former for kultur som kanskje ikke eksisterer i dag. Det har skjedd store endringer på feltet de siste 10 årene, og utviklingen skjer raskt. Planen må derfor være bevisst og forberedt på teknologisk utvikling, og ha rom for endringer underveis de neste ti årene.

5.7.1. utfordringer innen film/foto/bilde/gaming:

- Det er behov for egnede lokaler som ivaretar behovene utøverne måtte ha for å utøve sin aktivitet. Her er tilstrekkelig antall strømkilder og stabilt internett viktig innen områdene gaming og film. For foto og maling er det viktig at lokalene har tilgang på vann og oppbevaring.
- Møte mellom amatørfilmskapere og det profesjonelle apparatet er ofte tilfeldig. Møtepunkter er viktige for at amatørerne skal kunne utvikle mer fagspesifikke kvaliteter og for at det skal skje en kunnskapsutveksling.
- Feltet utvikler seg så fort at det er vanskelig å planlegge 10 år frem i tid. Det er sannsynlig at det om ti år er aktiviteter innen dette feltet som baserer seg på helt nye digitale medier og ny teknologi.

5.7.2. Tiltak:

- Tilrettelegge for et egnet felleslokale, der film-, foto- og bildeorganisasjonene kan gå sammen om drift og utstyr de trenger for å utøve sin aktivitet.
- Skape en samarbeidsallianse med lignende initiativ i andre norske byer for et nasjonalt, eventuelt nordisk samarbeid.
- Koble interesserte amatører til profesjonelle miljøer og mentorer innen film gjennom tilrettelagte tiltak, herunder et filmverksted.
- Legge til rette for en amatørfilmfestival og etablere Bergen som et kraftsenter innen amatørfilm.
- Utvikle en eksperimentlab for utprøving og videreutvikling av nye digitale løsninger, for eksempel på bibliotekene.

5.8. Maling/tegning/tegneserier/graffiti og gatekunst

Maling / tegning

Utøverne innenfor billedkunstfeltet er tradisjonelt en gren av amatørkulturlivet der utøverne i liten grad har organisert seg i interesseorganisasjoner. Feltet består av mange enkeltpersoner som utøver sin aktivitet hjemme og i private atelier. Mange av disse amatørmalerne holder et høyt nivå. I amatørkulturundersøkelsen fra 2016 er det talt 15 organisasjoner innenfor feltet tegning / maling/ foto mens det i 2006 ble registrert 20 organisasjoner. Her kan nevnes Fritidsmalernes forening (FRIMAL) som med sine 85 medlemmer har tilholdssted i Damsgårdsveien på Laksevåg. Her har de også sitt eget galleri, Galleri Frimal. Vi finner også lokale kunstforeninger i flere bydeler innenfor denne sjangeren. Amatørkulturrådet i Bergen har 8 medlemmer i sjangeren billedkunst. Det er et

markant flertall av kvinner som deltar i billedkunstmiljøet i Bergen. Gjennom de etablerte foreningene organiseres utstillinger, kurs og foredrag. All drift er basert på frivillig innsats og dugnad.

Tegneserier

Tegneserieproduksjon er populært, og Bergen har mange flinke utøvere. Også i denne gruppen ser vi lav organisasjonsgrad.

Tegneseriefestivalen «Raptus» er Norges største i sitt slag med fokus på tegneserier og serieskapere. Festivalen har vært arrangert i Bergen hver høst siden oppstarten i 1996 med kjente tegnere fra hele verden som gjester og forelesere/kursholdere. Raptus gjennomføres ved hjelp av frivillige tegneserieentusiaster.

Organisasjonen SeriX er en prosjektorganisasjon som består av ildsjeler som brenner for tegneserier. De arrangerer «tegnertorsdager» flere steder i byen. Dette er åpne møteplasser for tegnere og tegneserieinteresserte.

Bergen offentlige bibliotek, gjerne i samarbeid med SeriX, og kulturkontorene i bydelene arrangerer også jevnlig tegneseriekurs og workshops for barn og ungdom som er interessert i denne aktiviteten.

Graffiti og gatekunst

Bergen kommune fremheves i mange sammenhenger for i større grad enn andre norske byer å utøve toleranse og åpenhet i forhold til gatekunst og graffiti. I 2011 ble planen «Graffiti og gatekunst i kulturbyen Bergen 2011 – 2015» ferdigstilt. Planen kom som et resultat av flere års arbeid på feltet. Hovedmålet i planen var at Bergen skal være et toneangivende senter for graffiti som uttrykksform både i norsk og i nordisk sammenheng.

Bergen kommune har i årene siden 2011 hatt en sammensatt tilnærming til graffiti, der man på den ene siden har fjernet uønsket graffiti raskt, og på den andre siden fokusert på opplæring og lovlige tiltak. Til tross for at Graffitiplanen ikke er rullert, har man videreført målsetningene i planen, og i budsjettet for 2017 er det avsatt kr. 175 000,- til realisering av Graffitiplanen / hip hop-byen. De lokale bydelskulturkontorene har i årene etter at planen kom utarbeidet og fulgt et utviklingsprogram for ungdom innen graffiti og gatekunst, med kompetansehevende kurs og workshops i alle bydeler. Målet har vært å ha lovlige vegger i alle bydeler. I Ytre Arna er «Graffiti-garasjen» et begrep. Her er det stor aktivitet gjennom året, både gjennom egne arrangement og som en integrert del av fritidsklubben. Den nå anerkjente kunstneren «Teg», som reiser verden rundt med sin gatekunst, sier til avisen Bygdanytt at han aldri hadde blitt kunstner uten kultursatsingen i Ytre Arna. Også på det profesjonelle feltet har Bergen kommune en egen tilskuddsordning for gatekunst og graffiti, prosjekt, drift og lokaler, med en budsjettpost, på kr. 225 000,- i 2017.

I prosjektet «Elektrisk gatekunst» har Bergen kommune og BKK gått sammen om å stille 30 el-skap i Bergen sentrum til disposisjon for gatekunst, graffiti og andre kreative uttrykk. I tillegg har Bergen bystyre vedtatt å utvide ordningen til også å gjelde utvalgte kommunale boss spann. Alle som ønsker det, enten de er profesjonelle, amatører, unge eller gamle, kan delta ved å sende en tekstmelding der de skriver navn, alder og hvilket skap eller boss spann de ønsker å dekorere. Det kan alt i alt synes som om byens befolkning har fått øynene opp for graffiti og gatekunst som kunstform og ønsker mer av dette i byrommene.

5.8.1. utfordringer innen maling/tegning/tegnaserier/graffiti og gatekunst:

- Flere lokaler, lovlige vegger for graffiti og tegneverksteder og samlingsplasser for tegneseriegruppen.
- Mange graffitiutøvere har behov for lokaler til preproduksjon av sine piecer. Produksjonslokaler som kan brukes av mange kan være en løsning.
- Amatørmalerne ønsker bedre tilrettelegging av lokaler der de kan utøve sin virksomhet. De ønsker også tilgang til tilrettelagte lokaler for utstillinger. Fritidsmalernes forening sier i sitt innspill til amatørkulturplanen at det de ønsker seg mest er egnede lokaler til en overkommelig pris. Prisen på det private leiemarkedet blir ofte altfor høy for denne gruppen.

5.8.2. Tiltak:

- Etablere fasiliteter / lokaler der flere uttrykk kan møters på tvers av sjanger og alder og der ulike aktiviteter kan foregå parallelt.
- Gi støtte til nye serieprosjekter som fremmer ungdoms uttrykk og kreativitet.
- Etablere flere lovlige vegger for ungdoms utøvelse av graffiti og gatekunst.
- Sikre fritidsmalerne tilgang til nye og eksisterende kommunale kulturbygg for visninger og kursvirksomhet.
- Fortsatt styrke tegneseriefeltet gjennom tilskudd til verksteder og festival.

6. Studenter og seniorer i amatørkulturen

I det følgende kapitlet tar vi for oss den spesifikke studentkulturen og seniorkulturen. Dette er ikke egne sjangre, men brukerne er viktige for utviklingen av alle felt innenfor amatørkulturlivet. Studenter og seniorer påvirker amatørkulturen gjennom et stort frivillig arbeid, skaper vekst i organisasjoner gjennom egenaktivitet og kompetansetilførsel, og er store grupper som ofte har egne

behov knyttet til egen livsfase. I disse befolkningsgruppene blir det sosiale fellesskapet som deltakelse i amatørkulturlivet gir, og betydningen dette har for økt livskvalitet, ekstra tydelig.

6.1. Studentkulturbyen Bergen

Bergen er Norges nest største studentby med et mangfold av kulturaktiviteter for studentene. Kulturtilbudet til byens studenter omfatter kor, korps, orkester, dans, teater, konsert- og festivalarrangører, studentmedia, teatergrupper, samt organisasjoner som er tilknyttet fakultet og institutt og som inviterer til åpne kultur- og debattarrangementer. Studentforeningene er særlig aktive på arenaer som inviterer til debatt og refleksjon rundt samfunnsaktuelle problemstillinger og ulike kulturuttrykk.

Arbeidsinnsatsen som legges igjen i studentkulturen er betydelig. Det Akademiske Kvarter engasjerte i 2016 450 frivillige, som la ned 430 000 arbeidstimer i driften av huset. Bare på Kvarteret ble det i løpet av 2016 avviklet 282 kulturelle arrangement (filmvisning, teater, konsert, forestilling og klubbkvelder). I tillegg ble det arrangert 196 foredrag og debatter, 389 øvings-sesjoner og 388 møter i ulike lag og organisasjoner. Samtidig er det en økende utfordring for Kvarteret å rekruttere nok frivillige til å engasjere seg i driften av huset. Noe av forklaringen for dette ligger i at studentene ser seg nødt til å ta lønnet arbeid ved siden av studiene på grunn av manglende økninger i studiestøtten og økte priser på bo- og levekostnader, og dermed har mindre tid å avse til frivillig arbeid.

Som hovedmotivasjon for å engasjere seg i studentkulturen, framhever mange det sosiale fellesskapet, sammen med muligheten til å utøve en kulturaktivitet eller å bidra aktivt i kulturproduksjoner. Studentenes Helse- og Trivselsundersøkelse (SHoT 2014) viser også utvetydig at økt egenaktivitet og engasjement i studentmiljøet gir positive effekter knyttet til det sosiale livet som student, og den viser også at studenter som er aktive i frivillig kulturliv og andre engasjement sliter mindre med psykiske problemer og utfordringer i studiehverdagen. Mange oppgir også at deltakelse i studentkulturen er verdifull arbeidserfaring som kommer godt med etter endte studier og flere som har vært aktive i miljøet har senere gått over i faste stillinger i Bergens kulturliv, som produsenter, arrangører og andre administrative stillinger i kulturlivet.

Særlig på arrangørsiden forvalter studentkulturen store ressurser, både i form av kompetanse og arbeidskraft. De typiske studentarenaene, som Kvarteret og Hulen, er et springbrett for nye artister og nye kulturelle uttrykk og foreninger som Aktive Studenters Forening (ASF) og Bergen Realistforening (RF) har bidratt aktivt til å løfte fram nye lokale artister, men også internasjonale band i startgropen av sin karriere.

Mange av studentorganisasjonene driftes godt og preges av profesjonalitet i mange ledd. Studentene utgjør også en viktig ressurs for det øvrige kunstlivet i Bergen og mange frivillige til ulike festivaler rekrutteres fra universitet og høyskoler. Den kompetansen studentene opparbeider seg i disse organisasjonene tar de med seg tilbake og inn i driften av studentorganisasjonene.

Kulturstyret er øverste organ for studentkulturen som del av Velferdstinget i Bergen. Hvert år deler Kulturstyret ut nærmere 1,5 millioner i drifts- og aktivitetstilskudd til studentenes kulturorganisasjoner. I innspill til denne planen peker Kulturstyret allikevel på at de største

utfordringene for studentkulturen er sårbar økonomi og mangel på øvings- og visningsfasiliteter. Fasilitetene på Kvarteret har begrenset kapasitet og tilgjengelige ressurser på undervisningsstedene er sjelden tilpasset formålet.

6.1.1. utfordringer innen studentkulturen:

- Studiestøtten har endret seg lite over den siste ti-årsperioden, samtidig som det har vært en kontinuerlig prisstigning i samfunnet. En presset studentøkonomi fører til svært mange studenter ser seg nødt til å ta lønnet arbeid utenom studiene. Dette fører til at studentene har mindre tid til å engasjere seg i frivillige verv og kulturaktivitet.
- Studentkulturen har mange av de samme utfordringene som øvrige felt med tanke på rom og lokaler. Mange får plass til sin aktivitet enten på kvarteret eller hos eget universitet eller høyskole, men det finnes lite ledig kapasitet, og lokalene er ofte ikke tilpasset formålet med aktiviteten.
- Også i studentorganisasjonene er det en utfordring at enkeltpersoner tar på seg mye ansvar i driften av organisasjonene. Disse organisasjonene er også ekstra sårbare med tanke på at studentene kanskje bare er i Bergen for en kort periode eller i større grad enn andre grupper «shopper» tilbud og bytter medlemskap ut i fra nåværende interesser.

6.1.2. Tiltak:

- Sikre at studentorganisasjoner kan søke aktivitetsmidler til samarbeidsprosjekter med Bergens øvrige kunst- og kulturliv og til arrangementer som er åpne for et allment publikum.
- Vurdere økt driftstilskudd til Det Akademiske Kvarter.
- Offentlige lokaler skal være tilgjengelige for studentgrupper og -organisasjoner.

6.2. *Seniorkultur*

Et godt og tilgjengelig kulturtilbud er viktig gjennom hele livsløpet. Seniorene i Bergen er en svært aktiv gruppe som både er kulturprodusenter og -konsumenter og er i stor grad brukere av kommunale kulturbygg i alle bydeler. Med i seniorgruppen regnes i denne sammenhengen de som har passert 67 år. I takt med samfunnsutviklingen lever befolkningen lenger og er mer aktive langt inn i alderdommen. De store barnekullene fra 1940- og 50-tallet er nå i seniorgruppen eller på vei inn i den. I forhold til resultatene i den forrige amatørkulturplanen ser man en utvikling i seniororganisasjonene fra å være primært sosiale møteplasser til å bli sjangerspesifikke kulturorganisasjoner. Resultatene viser en generell økning i antall seniororganisasjoner i Bergen, særlig innenfor dansefeltet, der det nå er seniordansgrupper i de fleste bydeler. Senioruniversitetene er også svært populære og har god oppslutning. I Åsane og på Laksevåg finner man også aktive seniorteatre med stor produksjon.

Seniorkulturorganisasjoner kan søke både driftstilskudd og arrangementstilskudd fra tilskuddsordningen for lokal kulturaktivitet. Søknadsmengden fra denne gruppen er økende, noe som er et positivt tegn på stor aktivitet og bredde i tilbudene.

Bergen kommune tilbyr aktiviteter gjennom Den kulturelle spaserstokken med desentraliserte forestillinger i de fleste bydeler. Målet er at alle, uansett funksjonsnivå skal ha tilgang til et mangfoldig og variert kulturtilbud.

Bergen Filharmoniske Orkester (BFO), har kjøpt inn profesjonelt utstyr for strømming av konserter og arrangement fra Grieghallens store sal. Tjenesten Digitalt konserthus ble lansert i 2015 og er gratis for alle. Man har kun behov for internetttilkobling og en datamaskin eller annet utstyr til avspilling av lyd og video fra internett, for å få tilgang til mellom 80 og 100 konserter som ligger i tjenestens arkiv. Konsertene kan strømmes uten begrensninger til ulike institusjoner og brukere i kommunen, og man oppfordrer så mange som mulig til å benytte seg av dette tilbudet. Her kan man få fantastiske og unike konsertopplevelser direkte inn i byens sykehjem og eldreinstitusjoner.

6.2.1. Utfordringer innen seniorkulturen:

- Mangel på kvalitative aktivitetstilbud til seniorbefolkningen som bor på sykehjem eller er hjemmeboende. Mange i denne gruppen er avhengige av at kulturtilbudene kommer til dem eller må ha transport for å komme seg til kulturaktiviteter eller arrangement utenfor institusjonen.
- Universell utforming av aktivitetslokaler er svært viktig for seniorgruppen der mange etter hvert bruker hjelpemidler for å ta seg frem.
- Bergen Filharmoniske Orkester tilbyr strømming av konserter fra Grieghallens store sal via tjenesten Digitalt konserthus. Sykehjemmene har tilgang til dette som en gratis tjeneste dersom de går til innkjøp av nødvendig utstyr.

6.2.2. Tiltak:

- Sikre at Den kulturelle spaserstokken øker andelen og videreutvikler tilbud med egenaktivitet og deltakelse med instruksjon fra profesjonelle kunstnere.
- Gi støtte til egeninitierte kulturaktiviteter som inkluderer bredt og som fremmer interesse og deltakelse.
- Arbeide for at kommunale og privateide kulturbygg i størst mulig grad utformes universelt.
- Videreføre støtte til seniorkulturorganisasjoner og andre organisasjoner som retter tilbud mot seniorer.
- Strømming av Bergen Filharmoniske Orkestres konserter til sykehjem.

7. Felles utfordringer – Tiltak

Rulleringsprosessen av Amatørkulturplanen «Amatørkulturlivet i Bergen 2008 – 2017» viser at amatørkulturen i Bergen er et stort og viktig politikkområde. Spørreundersøkelsen som ble gjennomført i 2016, innspillskonferansen i mars 2017 og etterfølgende workshops viser at amatørkulturlivet i Bergen jevnt over innehar høy kompetanse og har ambisiøse mål for sitt arbeid. Som et resultat av det gode arbeidet i forrige planperiode, har deltakelsen i amatørkulturlivet økt med 41 %. Statistikkdelen viser naturlig nok nedgang innenfor noen sjangere og økning innenfor andre. Nye uttrykk kommer til i takt med samfunnsutviklingen. Den økende interessen for e-sport eller gaming er et eksempel på dette. Det er likevel noen utfordringer som er felles for alle sjangrene og som kan være til hinder for den ønskede kvalitative utviklingen. Denne planen skal forsøke å svare på de utfordringer og behov som er kommet som innspill i planprosessen.

7.1. Synlighet og markedsføring

Amatørkulturrådet i Bergen ble opprettet i 2008 som et direkte resultat av den forrige amatørkulturplanen. Siden oppstarten har rådet mottatt tilskudd fra Bergen kommune til drift og aktiviteter. Målet med etableringen av amatørkulturrådet var å opprette en ny felles struktur for amatørkulturlivet i Bergen med formål å styrke arbeidet for felles interesser, synliggjøre amatørkulturfeltet og markedsføre amatørkulturlivets tilbud. Rådet er en paraplyorganisasjon for det frivillige kulturlivet og skal fungere som et bindeledd mellom kommunen og de rundt 280 medlemsorganisasjonene. Rådet arbeider for å bedre rammebetingelsene for amatørkulturen og har utviklet seg til et kompetansesenter for amatørkulturen. Dette gjelder særlig for de organisasjonene som ikke har et stort forbund i ryggen. Amatørkulturrådet tilbyr gratis utlån av teknisk utstyr til sine medlemmer. Gjennom sine nettsider og et ukentlig nyhetsbrev til medlemmer og andre som abonnerer på dette har amatørkulturlivet i Bergen fått en ny markedsføringskanal. Åpne amatørkulturkvelder 8 – 10 ganger i året er populære møteplasser der felles utfordringer og tiltak innenfor de ulike sjangrene av amatørkulturlivet presenteres og drøftes.

Amatørkulturrådet har ytterligere potensiale for i større grad å aktivisere medlemmene, utvikle rollen som kompetansesenter og være et bindeledd og samtalepartner mellom Bergen kommune og amatørkulturfeltet.

Fyllingsdalen og Åsane bydeler har egne kulturråd som er paraplyorganisasjoner for kulturorganisasjonene i sine bydeler. Kulturrådene har som formål å arbeide for økt synlighet og bedre rammebetingelser for amatørkulturlivet. Kulturrådene er også sterkt involvert i arbeidet med å skaffe bydelene nye kulturhus.

Når det arrangeres større events og festivaler i Bergen som Tall Ships Races, Hansadager, Kulturnatt og sykkel-VM er amatørkulturorganisasjonene viktige aktører. Amatørkulturorganisasjonene stiller opp på byens scener, delvis med amatørkulturrådet som koordinator. Alle disse oppgavene bidrar til synliggjøring av amatørkulturlivet og til rekruttering til de ulike organisasjonene. Rådet har ytterligere potensiale for i større grad å aktivisere medlemmene.

Likevel er det en utfordring for de fleste kulturorganisasjoner at de ikke er tilstrekkelig synlige i mediene og i bybildet. Mediebransjen er i rask endring, noe som også påvirker kulturfeltet. Feltet opplever at de ikke når ut med informasjon om sine aktiviteter og aktivitetenes relevans. Dette skyldes delvis at mediene prioriterer annerledes enn tidligere. Det er generelt et stort behov i feltet for bedre informasjonsflyt ut til publikum. Aktørene bruker i stor grad sosiale medier til å markedsføre sine arrangementer, men opplever utfordringer med å nå ut til nye publikumsgrupper. Derfor er det viktig å ha kunnskap om sitt publikum og kunnskap om hvilket publikum man ikke når.

Arbeidet med publikumsutvikling er derfor svært viktig, og alle har et potensiale for å nå frem til nye publikumsgrupper med sine tilbud.

7.1.1. utfordringer innen synlighet og markedsføring:

- Mange amatørkulturorganisasjoner opplever det som utfordrende å nå ut til potensielle nye medlemmer og publikummere.
- Det oppleves som vanskelig for amatørkulturorganisasjonene å få mediedekning.
- Manglende kunnskap om stadig nye digitale plattformer for markedsføring er en utfordring for mange.
- Manglende kunnskap om nye potensielle publikumsgrupper.

7.1.2. Tiltak:

- Kommunen skal ta initiativ til og legge til rette for opprettelsen av en digital plattform for formidling av kunst og kultur i Bergen, som når ut til et stort publikum på vegne av hele feltet.
- Det skal sørges for god infrastruktur for synlighet i form av plakatvegger og digitale vegger både i bydeler og i byens sentrum.
- Arrangementsstøtten skal videreføres og styrkes. Det skal sikres god informasjon om tilskuddsordningene til alle kulturorganisasjoner.
- Tilby kursing i nye digitale plattformer for markedsføring, eventuelt i samarbeid med Amatørkulturrådet.
- Iverksette publikumsundersøkelser i bydelene for mer kunnskap om potensielle nye deltakergrupper.

- Videreføre 4 lokale kulturpriser.

7.2. Rekruttering, produksjonsmiljø og deltakelse

Som nevnt i forrige avsnitt kan Amatørkulturrådet gjennom sitt arbeid være en viktig faktor i rekrutteringsarbeidet til amatørkulturorganisasjonene. Synlighet og rekruttering er en utfordring for flere av organisasjonene som har kommet med innspill til amatørkulturplanarbeidet. Nye måter å delta på er nevnt tidligere i planen, og mange ønsker å delta sporadisk framfor å være medlem i organisasjoner. Dette har ført til at flere organiserer seg som åpne møteplasser uten medlemsregistrering. Når det kommer til synlighet, er sosiale medier nå en viktig markedsføringsportal for organisasjoner for alle aldersgrupper. Facebook og Instagram er viktige markedsførere for organisasjoner, og mange har lagt ned nettsidene sine til fordel for interne og eksterne Facebook-profiler. Amatørkulturrådet med sine nyhetsbrev og arrangement er også viktig i denne sammenhengen. Den nye Enhet for kulturformidling og deltakelse i Bergen kommune har opprettet et eget informasjons-team som kan bistå med tips og innspill til markedsføringen av amatørkulturlivets mangfoldige tilbud. De lokale kulturkontorene er også en del av den samme enheten og vil være en viktig samtalepartner for amatørkulturorganisasjoner i bydelene, blant annet gjennom lokale nærmiljø- og kulturfestivaler. På innspillskonferansen til ny amatørkulturplan i mars ble det britiske konseptet «Fun Palaces» presentert. Disse arrangementene synliggjør lokale initiativ innen amatørkulturen. Bergen kommune vil se nærmere på konseptet og vil iverksette en pilotordning av dette i Bergensk design i utvalgte bydeler.

Voluntary Arts i Storbritannia har utviklet en serie med informasjonsbrosjyrer for frivillige kulturorganisasjoner. Disse tar for seg alt fra hvordan starte en organisasjon, budsjett og økonomi, hvordan rekruttere nye medlemmer, prosjekt, inkludering, og rekruttering til styrearbeid. Brosjyrene finnes både digitalt og i papirformat. Et lignende prosjekt kan inkluderes i Bergens eget arbeid som en egen satsning på nye rekrutteringsmodeller og inkludering.

Selv om mange barn og unge med minoritetsbakgrunn tar del i kulturaktiviteter utenom skolen, som for eksempel kor, korps, dans og teater, så er andelen deltakere med minoritetsbakgrunn i voksen alder relativt lav. Kommunen vil arbeide for å etablere gode modeller for integrerings- og inkluderingsarbeid i frivillige organisasjoner og bidra til å skape et amatørkulturliv som rekrutterer bredt fra alle samfunnslag.

Rekruttering handler ikke bare om å øke deltagelsen i organisasjonslivet. Det handler like mye om rekruttering av nye produsenter og nye større produksjonsmiljøer innenfor amatørkulturlivet. Ordningen «Tilskudd til lokal kulturaktivitet» er sektorovergripende innenfor amatørkulturen og er søkbar for alle sjangre. En viktig del av målsetningen med tilskuddsordningen er nettopp å fremme økt kreativt innhold i amatørkulturlivets produksjoner. En konsekvens av dette er økt rekruttering av nye produsenter, større produksjonsmiljø og et mangfold av kvalitetstilbud, som vil gi grunnlag for økt rekruttering og deltakelse.

Ved fremtidige større arrangementer i byen vil Bergen kommune fortsatt invitere amatørkulturorganisasjoner med som viktige aktører som kan synliggjøre mangfoldet i tilbudet og skape grunnlag for økt rekruttering.

Mange amatørkulturorganisasjoner har god erfaring med samarbeid med profesjonelle aktører. Det er liten tvil om at slike samarbeid gir løft og utvikling, og har en svært positiv virkning på amatørkulturlivet. Gode samarbeid på tvers av organisasjoner og aktører på amatørkulturfeltet og det profesjonelle feltet er svært verdifulle og kan i stor grad føre til talentutvikling. Bergen kommunes tilskuddsordning til lokal kulturaktivitet åpner for støtte til slike samarbeidsprosjekt mellom amatører og profesjonelle.

7.2.1. Utfordringer innenfor rekrutteringsområdet:

- Noen amatørkulturorganisasjoner sliter med rekruttering av nye medlemmer, og spesielt er det en utfordring å rekruttere deltakere med minoritetsbakgrunn.
- Noen organisasjoner, særlig på kulturminnefeltet har godt voksne medlemmer og opplever et utfordrende generasjonsskifte.
- Amatørkulturfeltet må tiltrekke seg nye kulturprodusenter som bidrar til ny innholdsproduksjon, som både er av høy kvalitet, og som inviterer til deltakelse.
- Det er mange som deltar på nye måter i organisasjoner uten medlemsregistrering. Slik organisering passer ikke nødvendigvis inn i eksisterende tilskuddsordninger.

7.2.2. Tiltak:

- Amatørkulturrådets arbeid knyttet til markedsføring og rekruttering bør styrkes ytterligere.
- Videreføre tilskuddsordningen Lokal kulturaktivitet for produksjon, formidling og synliggjøring.
- Gi støtte til særskilt nyskapende rekrutteringsprosjekt.
- Utvikle det Britiske konseptet Fun Palaces – til Bergenske «Kreative nabolag» for å synliggjøre lokale initiativ og øke deltakelsen innen amatørkulturen.
- Utvikle en serie informasjonsbrosjyrer for det frivillige kulturlivet som fremmer organisasjonsutvikling og deltakelse.
- Tilpasse tilskuddsordninger slik at de også kan ta inn i seg nye organisasjonsmåter.

7.3. Lokaler - fremføringsarenaer, øvingslokaler og lager

Lokaler til øving / produksjon / lagring og til fremføring og utstillinger er utfordringer for alle deler av amatørkulturlivet. Det meldes om mangel på velegnede konsertlokaler fra kor, korps og orkester, og fra amatørkunstnerorganisasjoner meldes det om likeledes om vansker med å finne egnede utstillingslokaler og produksjonslokaler.

Bergen kommune er klar over disse utfordringene og arbeider bredt for å finne løsninger. Skolene i Bergen vil i større grad være åpne for øving og produksjon på kveldstid, og det skal bli mulig å bestille rom på skolene via Bergen kommunes bookingsystem AktivBy.

Husleierefusjonsordningen i Grieghallen utgjør i 2017 kr. 800 000,-. Ordningen har som formål å gi det frivillige kulturlivet muligheter til å opptre på arenaene i Grieghallen, noe som ellers kan være kostnadskrevenende for amatørkulturlivets organisasjoner. Frivillige organisasjoner med tilholdssted i Bergen, kan søke om refusjon av husleie når de skal ha arrangementer. Dette gir det lokale frivillige kulturlivet muligheter til å skape et mangfold av kvalitativt gode profesjonelle forestillinger. Bruk av Grieghallen til formidling av forestillinger, konserter og lignende vil i hovedsak skje i Peer Gynt-salen, som er tilrettelagt for dette formålet. Det kan være aktuelt å innføre lignende ordning for andre kulturbygg, så som Cornerteateret, Kulturhuset USF med flere.

Fana kulturhus brukes av amatørkulturorganisasjoner fra alle bydeler og har vist seg å være svært viktig som arena for amatørkulturlivet. Det nye Åsane kulturhus ferdigstilles høsten 2020 og vil ha to konsert- og dansesaler, utstillingslokale og verksteder som vil være tilgjengelige for amatørkulturorganisasjoner. Nytt kulturhus i Fyllingsdalen er også planlagt ferdigstilt i planperioden, og vil i likhet med Åsane kulturhus være et kulturhus primært for amatørkultur. Et nytt kulturhus i bydelen med egnede lokaler for amatørkulturlivet, vil kunne gjøre bydelskulturen mer synlig og attraktiv, og skape et levende og kreativt miljø som også fører til økt rekruttering til amatørkulturorganisasjonene i bydelen.

For å likestille alle frivillige organisasjoner, er det byrådets ønske at frivillige organisasjoner innenfor kulturfeltet skal få benytte kommunale kulturbygg uten krav om betaling av husleie.

Det er et uttalt mål at kulturhusene skal være mest mulig tilgjengelige for alle og at frivillige kulturaktører skal ha gode rammevilkår. Gode rammevilkår handler om økonomiske rammer for drift og utvikling. En mindre presset økonomisk drift vil gi ringvirkninger som bidrar til økt deltakelse og oppslutning for alle generasjoner. Lavere medlemskontingent og økt oppmerksomhet på kvaliteten i innholdet i tilbudet vil gi et mer attraktivt tilbud. Det er derfor lagt inn et beløp på kr. 1,7 millioner kroner i Bergen kommunes budsjett for 2018 som skal demme opp for tapt leieinntekt.

Bergen kommunes tilskuddsordning til lokal kulturaktivitet er søkbar for organisasjoner som har større og mindre arrangement i alle bydeler. Det kan også gis tilskudd til drift og husleie fra denne tilskuddsordningen, hvor det i 2017 er avsatt kr. 6 325 000,- fordelt på alle søkbare formål.

Universell utforming av aktivitetslokaler er en viktig forutsetning for at alle skal kunne delta i kulturaktiviteter, både som utøvere og som publikummere. Tilgjengelighet til bygg er avgjørende for å sikre personer med funksjonsnedsettelse i alle aldre mulighet for deltagelse i amatørkulturlivet. En gylden regel innen universell utforming er at bygninger og uteområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse, også fungerer godt for alle andre. Universell utforming i forbindelse med

rehabilitering av bygg og ved nybygg, er nedfelt i lovverket, men likevel kan både tilkomst til selve bygget og tilkomst til toalettanlegg være vanskelig i bygninger brukt til kulturaktiviteter i Bergen. Fra tilskuddsordningen for vedlikehold av privateide kulturhus kan prosjekter for universell utforming av bygg støttes. I 2017 utgjør denne ordningen kr. 500 000,-.

Begrepet Makerspace er relativt nytt i Norge, og man har ikke funnet et godt norsk ord for disse arealfellesskapene, som har som mål å samle et nettverk av kreative personer, organisasjoner, bedrifter og lignende i sterke fellesskap. Makerspace er et godt utstyrt og stort fellesverksted. Her kan utøverne møtes for å dele kunnskap, erfaringer og utfordringer. Her kan man sammen utvikle, reparere og produsere, utvikle nye ideer til felles prosjekter og så videre – mulighetene er mange. Et Makerspace er et møtested med mange ulike aktiviteter og arenaer der delingskultur og sosialt samvær står sentralt. Fokus er oftest på teknologi, kreativitet og kunnskapsutveksling. Mange liker å se på slike verksteder som en slags inkubator og katalysator for innovasjon og samarbeid på tvers av alder, kjønn, generasjoner, organisasjoner, kulturer osv. I amatørkultursammenheng kan et slikt verksted være et møtested med tilgang til felles lokaler og utstyr, hvis agenda er å stimulere til nettverksbygging, kompetanseutvikling, skaperglede, fokus på gjenbruk, det grønne skiftet og sosialt samvær. Utformingen av verkstedet kan tilpasses de ulike brukergruppene avhengig av lokalets størrelse og økonomiske forutsetninger.

Bergen Offentlige Bibliotek har et Makerspace med tilhørende kurs og aktiviteter, og har knyttet til seg flere organisasjoner og lag som aktive brukere. BOB har også vært deltagende i utvikling av et nytt Makerspace på Marineholmen sammen med Bergen Teknologioverføring, og har et bredt nettverk i makermiljøet.

7.3.1. Utfordringer innen feltet lokaler - fremføringsarenaer:

- Mangel på lokaler som er tilpasset øving / produksjon og fremføring av ulike kulturuttrykk.
- Høye husleiepriser i kommunale og private bygg gir dårligere rammevilkår for amatørkulturlivet.
- Manglende universell utforming av lokaler som brukes av amatørkulturlivet kan føre til at noen ikke kan delta.

7.3.2. Tiltak:

- Åsane kulturhus ferdigstilles i 2020 i samarbeid med utbygging av Ny Videregående skole i Åsane.
- Fyllingsdalen kulturhus planlegges lokalisert og ferdigstilt i løpet av planperioden. I ny kulturarenaplan for perioden 2019-2028 skal Fyllingsdalen kulturhus presenteres med valgt plassering og rom- og funksjonsprogram.
- Offentlige bygg skal tilrettelegges for gratis bruk for det frivillige kulturlivet.
- Tilstrebe at bygninger som brukes av amatørkulturlivet er universelt utformet.

- Det skal arbeides for at det etableres flere refusjonsordninger for amatørkulturfeltets bruk av spesialiserte kulturbygg i regi av private.
- Tilstrebe utvikling av flere fellesareal/klynger, «Makerspaces» for ulike aktivitetsgrupper, aldersgrupper og for parallelle aktiviteter.

7.4. Talentutvikling

Bergen har et rikt og levende kulturliv, som utgjør en viktig arena for dannelse og læring. For å bygge kompetanse, samt utvikle talent og skape engasjement er det avgjørende å starte tidlig og tenke langsiktig. Bergens underskog av nye stemmer, utøvende, skapende og talentfulle barn og unge, er et fundament for kulturbyen Bergens videreutvikling og vekst.

Flere gode talentutviklingsprogram har blitt utviklet de senere år. Barratt Due har åpnet avdeling i Bergen og utgjør sammen med Jiri Hlinkas Pianoakademi meget verdifulle tilskudd til Bergen Kulturskoles brede tilbud. Både Bergen Filharmoniske Orkester og Edvard Grieg Kor har egne ungdomsprogram som tilbyr praksis i profesjonelle settinger.

Stabil rekruttering, gode utdanninger og et jevnt utdanningsløp for musikere og kulturarbeidere er avgjørende for at Bergen fortsatt skal ha et sterkt og kvalitativt amatørmusikkfelt i fremtiden. Uavhengig av sjanger så er det viktigste tiltaket for rekruttering til musikken eksponering, og helst så tidlig som mulig. Musikk inn i skolene og konsertkonsepter rettet mot barn og unge bør derfor fremdeles være et fokusområde. De mange ungdomsscener, klubbscener, og studentorganisasjoner i byen, spiller også en vesentlig rolle som rekrutterings- og talentutviklingsarenaer. Her bør man jobbe for tiltak som kan tillate flere arrangement med fri aldersgrense.

AKKS Bergen er en viktig aktør i arbeidet med å løfte frem unge lovende talent innen musikk. Organisasjonens overordnede formål er «å rekruttere, motivere og synliggjøre kvinner i alle ledd av musikkbransjen». Organisasjonen har imidlertid også fokus på å rekruttere ungdom til musikklivet generelt, uavhengig av kjønn. AKKS jobber praktisk med likestilling og mangfold gjennom instrument- og bandkurs, DJ-kurs, workshops og konserter. Det siste året har organisasjonen videreutviklet tilbudet med EDM-kurs (elektronisk musikk) og produsentprosjektet GAIN, som er eksklusivt for jenter og har som mål å øke andelen kvinnelige musikkprodusenter. Dette er viktige tiltak for å utvikle kunnskap og kompetanse innen det rytmiske musikkfeltet. Eggstockfestivalen er et konkret tiltak i utvikling av talent innen musikk i Bergen og Hordaland, og er et unikt springbrett for unge uetablerte artister og band. Festivalen er et godt eksempel på en arena som døråpner til den profesjonelle musikkbransjen. Videre er arrangørgruppen, og konsertserien, UFLAKKS et godt eksempel på tiltak der ungdom utvikler seg og «bygger» talent i arbeidet som konsertarrangør.

Cornerteatret er på kort tid blitt et viktig samlingspunkt for det frie og frivillige scenekunstmiljøet i bergensregionen, og et kreativt scenehus for barn og unge. Vestlandske teatersenters rolle som kompetansebase for amatørkulturteatre og opplæringsinstitusjon for barn og unge samt samarbeidet mellom de ulike aktørene i huset, gir mulighet og synergier til utvikling av talentfulle teaterinteresserte ungdom, som senere satser på en scenekunstutdanning. Bergen Dansesenter arbeid med danse- og ballettskolen for barn, unge, og voksne amatører i kombinasjon med mandatet

som kompetansesenter for profesjonell dans, gir tilsvarende gode muligheter for kompetanseutvikling og talentsatsing innen dans.

Graffiti og gatekunst har både en kunstnerisk og en sosial intensjon. Graffiti er et vesentlig kulturuttrykk, spesielt knyttet til en del kreative ungdomsmiljøer. Kommunen har siden plan for graffiti ble vedtatt i 2010 tilbudt lovlige vegger til byens graffiti- og gatekunstmiljø. Veggene i bydelene følges av opplæringsprogram og kursing, noe som dyrker frem talentene innenfor denne sjangeren.

Bergen Kulturskoles talentutviklingsprogram er helt grunnleggende for byens vekst og utvikling som kulturby. Det tilbys fordypnings og talentutviklingsprogram innenfor en rekke sjangere og amatørkulturlivets mange unge talent kan stimuleres og skoles ytterligere i kulturskolens fordypningsprogram. Det er et høyt nivå både på instruksjon og elever innen alle fordypningsfag.

Bergen kommune deler i tillegg ut 10 talentutviklingsstipend årlig ut til unge mennesker som enda ikke er i et utdanningsforløp på høyere nivå. Dette har gitt flere unge mulighet til å fordype seg innen sitt fag enten via deltakelse i mesterklasser, utvekslingsprogram, eller videre skolegang innenfor kulturfeltet.

7.4.1. Utfordringer innen talentutvikling:

- Det er stort behov for kompetente lærerkrefter. Sterk fagkompetanse bør prioriteres både i allmennutdanningen i grunnskolen, i fagfordypning i kulturskolen og i opplæring gjennom frivillige lag og organisasjoner.
- Det kan være en utfordring å sluse barn og unge med særlig interesse for og talent innen kunst og kultur frem til faglig fordypning og oppfølging. Ungdoms frafall fra organisert kulturaktivitet og opplæringstilbud medfører at flere unge med potensiale for en videreutdanning innen kunst og kultur ikke får utnyttet sitt talent.
- Arbeidet for det frivillige kulturlivet som rekrutterings og læringsarena må fortsatt styrkes og videreutvikles. Det frivillige kulturlivet er en del av grunnfjellet i barn og unges kompetanseutvikling.

7.4.2. Tiltak:

- Øke kvaliteten i programtilbud der barn og unge får være medvirkende i produksjon og formidling instruert og fulgt opp av profesjonelle miljøer og mentorer.
- Realisere et film- og medieverksted for talentutvikling.
- Være pådriver for at de estetiske fagene i grunnskolen styrkes.
- Styrke kompetansesentrene for talentutvikling.
- Bidra til gode vilkår for det frivillige kulturlivets tilbud.

7.5. Digital / analog formidling

Forholdet mellom kultur og teknologi er i stadig og hurtig endring og estetiske sjangre utvikler seg i samspill med dagens teknologi.

Amatørkulturlivet tar også i bruk ny teknologi i sitt arbeid, og kommuniserer i digitale sjangre både visuelt og tekstlig. Det skjer hele tiden en rivende utvikling på dette området. Gaming er en aktivitet som er nærmest hel-digitalisert, men også de fleste andre sjangrene innen amatørkulturen tar i større eller mindre grad i bruk digitale plattformer i sin utøvelse og formidling. Instruksjonsvideoer fra de fleste områdene innenfor amatørkulturlivet ligger tilgjengelig nå nettet med alt fra bunadssøm og noteopplæring til dansekoreografi og regnskapsføring.

Internt i organisasjonene formidles ofte noter og instruksjonsfiler digitalt til medlemmene, og øvingsopptak kan strømmes direkte til organisasjonens medlemsside på Facebook. Dette bidrar til at aktiviteten ikke knytter seg bare direkte til øvingslokalene, men får et bredere nedslagsfelt. På samme måte kan hele eller deler av konserter strømmes direkte til et større publikum. Et godt eksempel på dette er Norgesmesterskapene for brass- og janitsjarkorps, som strømmes direkte av NMF, slik at nedslagsfeltet for konkurransen blir betydelig større enn det publikummet som sitter i salen. God digital formidling er en viktig markedsføringskanal og kan dermed også føre til ytterligere rekruttering til amatørkulturorganisasjonene, samt faglig utvikling hos deltagerne.

Den sterke utviklingen innenfor digital formidling er ikke til hinder for at mange fremdeles ønsker å formidle sine tilbud og publikasjoner analogt. Mange kulturminneorganisasjoner gir ut årbøker og historieskrift – i både papirutgave og digitalutgaver. Det viser seg at det er svært mange som fremdeles foretrekker å lese papirutgavene.

7.5.1. utfordringer knyttet til digital / analog formidling:

- Kompetanse i bruk av digitale verktøy.
- Kvalitetssikring av innhold som publiseres på nettet kan være utfordrende.
- Opphavsrettigheter kan bli misligholdt når for eksempel noter publiseres internt i kor og korps dersom kopiering ikke er tillatt.

7.5.2. Tiltak:

- Iverksette kompetansehevende tiltak for sikring av opphavsrettigheter.
- Gi støtte til nye digitale plattformer som fremmer informasjon og deltakelse.

7.6. Forskning og evaluering

Det finnes mye god forskning om frivillig aktivitet generelt, men lite spisset inn mot amatørkulturen. Ny og bedre forskning på feltet er noe som etterlyses av amatørkulturfeltet selv. SSB gir data om nasjonale utviklingstrekk med hensyn til deltakelse i ulike kulturuttrykk, men det er nedbrytbart på lokale forhold.

Hordalandsundersøkelsen gir informasjon og data som viser utvikling over tid med hensyn til deltakelse, organisasjonstilvekst og -nedgang innenfor ulike aldersgrupper.

Det vil derfor i ny amatørkulturplanperiode være viktig å satse på en mer systematisk kunnskapsproduksjon i form av utredninger, evalueringer og analyser. Hensikten med utrednings- og evalueringsarbeidet er å undersøke og analysere om de kulturpolitiske virkemidlene treffer de behovene som kulturmiljøene uttrykker. Videre er det behov for å analysere utviklingstrekk og tendenser i amatørkulturfeltet for slik å få det mest korrekte grunnlaget for politikktutforming. Det er ønskelig å styrke kunnskap om amatørkulturfeltets egenverdi, om feltets forhold og verdi sett i relasjon til andre samfunnsområder og å få et faktabasert grunnlag for å stimulere til debatt og kritisk refleksjon innad, og om amatørkulturfeltets betydning i samfunnet.

Ny seksjon for strategi og analyse ved Byrådsavdeling for klima, kultur og næring vil kunne bistå med statistikker, grunnlag og materiell for nyere analyser og forskning.

7.6.1. utfordringer innen forskning og evaluering:

- Mangel på forskningsdata som er spisset mot amatørkulturlivet.
- Manglende grunnlag for sammenligning av nasjonale og lokale undersøkelser.

7.6.2. Tiltak:

- Søke samarbeid med forsknings- og utdanningsinstitusjoner, herunder Uni Research/Rokkansenteret om mulighetene for å få til et forskningsprosjekt relatert til amatørkultur.
- Gjennomføre kartlegginger innen amatørkulturlivet som sikrer sammenlignbare data produsert av SSB.
- Utvikle sammenlignbare statistikker og relevant informasjon om amatørkulturfeltets omfang og kvalitative utvikling sett i forhold til øvrige sammenlignbare og relevante byer.

8. Budsjett- og økonomioversikt

Tiltakene som omtales i den nye amatørkulturplan innebærer et bevilgningsbehov på 10 mill. i planperioden 2018-2027. For 2018 tilføres totalt kr. 500 000,- som fordeles når planen er vedtatt. I økonomiplanen er det ikke satt av ytterligere midler til amatørkulturplanen. En eventuell ytterligere økning fra 2019 og utover vil bli fordelt i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet.

Feltet har behov for en styrking gjennom både fellestiltak og gjennom tiltak som muliggjør kvalitetsutvikling innenfor den enkelte sjanger.

Flere av kompetansesentrene og nøkkelorganisasjonene innenfor feltene oppgir et behov for styrket driftsbudsjett. Lønns- og prisjustering og organisasjonens ambisjoner om fortsatt vekst og utvikling kan være vanskelig å møte uten økt handlingsrom. Det anslås at en økning på 1,5 mill. kroner kan imøtekomme behovet.

Dersom prosjektet Kreative Nabolag skal utvides til alle bydeler vil det være nødvendig å tilføre midler i takt med utrulling. En fullt utbygget prosjektsatsing vil kreve 2 mill. kroner i perioden.

Flere fagspesifikke nyvinninger så som amatørfilmfestival, eksperimentlab for digitale løsninger, støtteordninger for bl. a musikkprosjekter på tvers av sjanger, en utvidet ordning for dirigenttjenester til alle kor og korps, - og talentverksted for unge filmskapere, vil gi ny vekst innenfor flere sjangre. Økte tildelinger på 3 mill. kroner i perioden er behovet for å realisere dette.

Makerspaces, flere refusjonsordninger knyttet til ulike profesjonelt driftede kulturbygg og ny ordning for utstyrspark vil høyne kvalitet og attraktivitet for befolkningens deltakelse. Slike tiltak innebærer en kostnad på 3 mill. kroner i perioden.

Nye rekrutteringstiltak, nye organisasjonsmodeller for administrasjon med mer, vil kreve en avsetning på 0,5 mill. kroner i perioden.

Tilskudd til amatørkultur over bybudsjett 2017-2027	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kor, korps og orkester	5 855 000	5 855 000									
Øvrig musikk	1 627 400	1 627 400									
Dans og teater	1 807 800	1 807 800									
Frivillig kulturvern	5 473 740	5 473 740									
Husflid og håndverk	100 000	100 000									
Film, foto, gaming											
Maling, tegning, tegneserier, graffiti	175 000	175 000									
Studenter og seniorer i amatørkulturen	175 000	175 000									
Synlighet, rekruttering og markedsføring**	6 925 000	6 925 000									
Lokaler, fremføringsarenaer, øvingslokaler og lager	1 500 000	3 200 000									
Ymse kultur	420 000	420 000									
Tilføres amatørkulturplanen *		500 000	1500 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
	24 058 940	26 258 940	27 758 940	28 758 940	29 758 940	30 758 940	31 758 940	32 758 940	33 758 940	34 758 940	35 758 940

*Hoveddelen av tilskudd til seniorer er plassert under synlighet og markedsføring hvor tilskudd til Lokal kulturaktivitet er inkludert. Fra denne ordningen kan det søkes prosjekttilskudd til hele amatørkulturlivet.

** Ulike tiltak, så som Amatørkulturrådet, Fun Palaces, lokale kulturpriser og Tilskudd til lokal kulturaktivitet bidrar til både god markedsføring, synliggjøring, bedre rekruttering og informasjon.

***1 700 000,- tilføres fra 2018 for å gjøre offentlige bygg tilgjengelige for gratis bruk for amatørkulturlivet

****For 2018 tilføres totalt kr. 500 000,- som fordeles når planen er vedtatt. Ytterligere økning fra 2019 og videre utover vil bli fordelt i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet.